

TEMESI FERENC

Híd

Regényrészlet

Harmadik sor

1906 október első hete volt, amikor Tóth Pál a sorsát fordítani Budapestre érkezett. Ez a város, ami nem is olyan régen még németül beszélt és szerb bort ivott, egy darab Amerikának számított a korabeli Közép-Európában. A nagyralátó tereken, a párizsi mintára szabott sugárutakon rengeteg ember lázongott-nyüzsgött. A tengődi fiút nem is annyira a sokaság, hanem a szinte égig nyújtózó templomok, puffeszkező házak ámfították el. Minden nagy volt itt, ez az ország nagynak tudta magát. A Hősök terén, az ezeréves Magyarország emlékművén, az Árpád-házi szent királyok, Hunyadi atya és Kossuth apánk mellett ott álltanak a Munka, a Jólét, Becsület és a Hírnév megtestesítői is, eme polgári erényeké, amelyre és amelyből ez a késő gótikával kevert eklektikus nagyotakarás épült. Palkó elcsodálkozott, hogy itt még a nap se süthet kedvére a magas falak közt.

Galamb Józsi a Városmajor utcában lakott, és a Délivasútnál várta barátját. El is mentek egy munkaközvetítőhöz a Rákóczi útra; Tóth Pál lefizette a taksát, de nem bízott a közvetítőben. Üzletről üzletre járt, ajánlkozott. Kéményseprővel, szürke lóval, zsidóval találkozni szerencsét jegyez a tengődi nemzet szerint. Az utolsó jött be: Braun Miksa üzletében helyezkedett el, a Gyár utca 45. szám alatt. A tulajdonos közölte, hogy tejet és zsömlét is ki kell vinnie a házakhoz. Meg aztán az idősebb segéd arra akarta rávenni, hogy lopjanak a kasszából. Palkót nem sokáig fogta ez a hely: egyszer nagyon durván rászólt egy házmester, hogy szolgálak a cselédlépcsőt kell használnia.

Palkó újra nyakába szedte a várost. Nem győzött vele betelni: minden kétszer-háromszor nagyobb volt, mint Porlódon. A jósors Bóka Gyula fűszer- és csemegeüzletébe vezette, amely az Üllői út 53. alatt volt található. Havi húsz korona és teljes ellátás járt a reggel hattól este tíz óráig tartó munkáért. Egy mérnök előszobájában aludt, aki nyaranta a szülei házában bérelt szobát. Palkónak tetszett a hely. Az első fizetéséből tíz koronáért egy szürke felöltőt vásárolt magának. Most már ebben az úri viseletben vegyült el a pesti nép között. Bár nyár volt, a felöltőt a karjára vetette.

Különösen a piacok vonzották: kicsit otthon érezte magát: az őstermelő elnevezés végül is parasztot takar. A Váci utcát a Városháza felé folytató közt a virágkereskedők foglalták el x-lábú asztalaikkal. Nem volt könnyű áthatolni a cserepes és vágott virágok, koszorúk hadán. A városháza előtti tér közepén tejfő, vászonba kötött túró, író volt kapható, nagy zöld levelekbe csomagolták a vaját. Mögötte, a Városháza oldalán káposztahegyek, karalábédombok, sárgarépbuckák, vörösrépahalmok magasodtak, a petrezselyemkaszlak és hagymahányások között. A ponyvára terített völgyben gombarakások illatoztak.

A városháza oldala és a Plébánia templom háta mögött volt a falusi kenyérfásók helye. Azok az ízes szójárások, illatok, az ostorcsattogás és káromkodás, az alkuozások vég nélküli fordulatai! Egy soroksári kenyérfásúnak azt mondta a vevő, hogy a timsótól marad friss oly sokáig a kenyere – rögtön öltre is ment vele. A malomkőnyi, fényes, barna héjú kenyerek egykedvűen szemlélték a jelenetet, mint valami kövér pocakok a széles köldökkel közepükön.

Arrébb, a mészárosok állványain nehéz szagú félsertések, marhadarabok csüngtek, a hentesek asztalain már letisztítva, vagy kolbásznak, hurkának feldolgozva feküdtek. Kis kályhán húst sütöttek a megéhezőknek.

Azért koszorúba égyik sé köti a kolbászt, gondolta Palkó elégedetten. Kiért a Duna-partra.

Itt a krumplihegyláncokból ormok, szirtek emelkedtek ki, mellettük paradicsombogyák piroslottak, uborkagarmadák és tökcalangyák között. A kis fahajók, amelyekkel érkeztek, nem messze tőlük horgonyoztak.

A Plébánia téren porlódi embörökkel elegyödött szóba: pirospaprikát hoztak a fővárosba, és harcban álltak a kalocsai gazdákkal. Elmondták egymás terményét mindennek, a pacal átható szagában a hólyagkereskedők bél és disznó felfűjt, szürkésfehér léggömbjei alatt. Otthagyták őket.

Végigment a Hal térre nyíló Torony utcán a kosárfonók és kefeárosok között, ahol a mindenkinél szagosabb halárosok kínálták portékájukat. Jobbra fordult, és újból a Duna-parton volt, előtte tyúkketrecekből épített erődítmények magasodtak. Odébb a fazekasok, szappanosok, papucsosok, lisztesek, még arrébb a szentképárosok és a ponyván rémtörténeteket árulók.

Rémtörténetekből ismert eleget, de a zaj, bűz és piszok is Budára űzte. Átballagott a Ferenc József-hídon.

Budáról jóformán csak annyit tudott, hogy ott vár van. A várban meg németek. Na meg egy tengődi szólás jutott eszébe:

Hogy hun van? Budába, Bécsbe, lyukas menőcébe!
Vagyis mi közöd hozzá.

Amikor jött a második fizetés boldogságos pillanata, Palkót elragadta a hév. Ki nyomtatta ötszáz példányban egy versét. Tíz korona volt az ára. Nem a fiatalon sírba tűnt kedves utáni busongók közül választott – talán maga is érezte, festett vérzés ez –, hanem egy tanácsadót. Nincs kegyelem, ezt el kell olvasni.

Falusi lányokhoz

*Nem szeretnék Budapestten
Eladó lány lenni
Sokkal jobb bíz lánypajtások
Faluhelyen élni
Járok-kelek Budapestten
Sétálgatok egy szép esten
De én többet nem maradok
Nem látni ott boldog kacajt
Hol a lány rózsát szakajt
Nem látni ott kertet*

*Nem látni ott az ablakban
Virágos muskátlút
Hamis ott a boldogság is
Csak igaznak látszik
Nincsenek ott gémeskutak
Hol a legény lánnyal mulat
Házak előtt nincsen kispad
Hol párjával eldalolgat
Kedves szép estéken*

Én csak egyre vagyok kíváncsi, papókám.
Farkasszemet néznek.

Csak mulandó művet érdemes kiadni. A halhatatlan maradhat kéziratban. S a szerző halála után a cselédlány bátran kosárba gyűjtheti. Konyhába viheti, hogy befűtsön vele. Amit egyszer halhatatlanul megírtak, annak léte már nem függ emberi emlékezettől. Honnan való ez az idézet?

Hamvastól. Ezzel vigasztalta magát.

Honnan ismered te őt, amikor minden könyve be van tiltva vagy zúzva, a regénye elolvasásához a kéziratárba az özvegy engedélye kell?

Weöres Sándornak van egy fiatalkori esszéje, amelyben filozófiájának lényegét igyekszik összefoglalni. *A teljesség felé* címet viseli. Így kezdődik: Mesteremnek, Hamvas Bélának ajánlom...

Nem azt kérdezem: *hol* olvastad a műveit?

Hát a legtöbbet itt, a könyvtárban. A láthatatlan történetet, az Anthologia Humánát, a Tibeti misztériumokat, a Scientia Sacrát, meg ami van...

Ezek azok a könyvek, melyeket elolvasva a közép-szer azt hiheti magáról, hogy művelt, de legalábbis eredeti.

Kösz.

Hamvast is ki kell heverni, mint annyi más...

István már menne, de munkatársa megállítja.

Azt akarom tudni, kiloptad-e a példányokat a raktárból, igen vagy nem?

Megtehettem volna, hogy egyszerűen hazaviszem. De én szabályosan kikölcsönöztem. Az más kérdés, hogy el fognak veszni, és kifizetem értük a büntetést.

Tudod papó, egyet utálok: az olyan könyvtárost, aki lop.

Bóka László is lopott.

Neki legalább volt egy mentsége, de neked?

Mért, miféle mentség kellene neked? A könyvtárosnak, magad mondtad, kötelessége megkülönböztetni a költészetet a finom szeméttől.

De nem úgy, hogy ellopja.

Ahol valamiből sok van, és az ember éhes és szegény, vegye csak el a magáét! Nézd meg ezeket a cédulákat! Mennyi fölösleges könyvet takarnak.

István kiránt egy egész fióknyi katalóguscédulát.

Ez is... Ez is... Hiú remény... Erről is azt hitte valaki, hogy egyetlen lesz, és itt végezte a tömegsírban... Hiábavalóság...

Papó vállat von, és magára hagyja Istvánt a gesztusaival.

*Nincs oby öröm mint minálunk
Ha a tavasz eljő
Az utcákon nem illatoz
Akácvirág erdő
Nem jön ide fecske lakni
Hisz nem tudna fészket rakni
Nem dalol a kis csalogány
A zöldelő bokrok alján
Mint otthon minálunk*

*Nincsen itten hű szeretet
Csak az érdek vezet
Pénzen megvett örömeikben
Van csak az élvezet
Festettek a sápadt arcok
S azok a szép piros ajkak
Mosolygásnak nagy az ára
Kinek van ott boldogsága
Hisz a csók nem édes*

*Mondok egyet lánypajtások
Maradjunk meg otthon
A mi fehér leány lelkünk
Igy tiszta lesz bizton
Szívünket ha tépik vágyak
Szárnya alatt jó anyáknak
Várjuk azt kit megszerettünk
Aztán boldogan megélünk
Igazán szeretve*

Nem volt egy rab vers, nem lehet mondani. A címzett kilétét meg úgyis tudjuk. Ez a pesti élettől megcsömörlött világfi még nem átalott a főnöke elé állni: engedné meg, hogy a versét a borjúfrikandó és füstölt pomerániai libamell közé a kirakatba kitegye. Bóka úr végigolvasta a költői műremeket, és mosolyogva csak annyit mondott: Jól van.

Palkónak egyetlenegy verset nem sikerült eladnia, a kereslet és kínálat törvényét – viszonylag kevés falusi lány vásárolt az üzletben – a saját bőrén tanulta meg.

Majd csobbansz, mint a Velencei-tó Agárdnál!

Most a Zemléniről beszélsz?

Róla.

Nem tudom elhinni. Hogy ő itt bújtatta Hamvas Bélát?!

És nem csak őt. Többen dekkoltak itt.

Papó és István a szerzeményi osztály folyosóján levő katalóguscédulák között matatnak, aki messziről nézi őket, azt hinné, dolgoznak.

Hamvas Béla mégis raktárosként halt meg Sztálin- akarom mondani Dunaújvárosban, 1968-ban.

Mit tudsz te erről, papókám!

Sokat. Hogy Lukács György mondta ki rá a halálos ítéletet, azzal, hogy *ilyen idealistákkal nem állunk le vitatkozni*. Még a könyvtárban sem tűrték meg ezután. Hogy Déry, mikor már aggastyán volt, csak annyit mondott:

Hamvas Béla? Emlékszem, ízléstelen nyakkendői voltak.

Papó nekitámaszkodik a katalógusszekrénynek, az állat vakargatja.

Ebben a városban Malheurnek gúnyolták Gustave Mahlert. Megvető ajkbiggyeszítés. Egy magyar tévésorozatban azon kell drukkolnunk, hogy a ruszki partizánoknak sikerüljön felrobbantaniok egy magyar katonákkal teli teherautót.

István nem válaszol, a vezetődróra felfűzött lapokat pörgeti.

Magyar írók! Miért veszünk mi nyilvántartásba ilyen könyveket? A háromnegyed részük megy a zúzdába.

Az Üllői úti boltot fél év múltán hagyta Tóth Pál. Talán túl sok porlódi tájszót kevert a beszédébe? A főnök rápirított. Ascher Nándor Rottenbiller utcai csemegekereskedésében mindenetre mekegett, mintha rendeletre tenné. A mérnökék más-hová költöztek, ágybérlet után kellett néznie, az albérlet sok volt az ő pénztárcájának. A közelben, a Keleti pályaudvar mellett talált szállást. Vasárnaponként a főbérnök, egy fiatal nyomdász és neje magyarnótát jártak hallgatni egy környékbeli vendéglőbe.

Egy vasárnap este a főbérnök felesége bejött hozzá, és se szó, se beszéd szájon csókolta.

Mit fog szólni ehhez az ura?, kérdezte Palkó, amikor levegőt kapott.

Részeg már, ott ölelget egy lányt a konyhában, mondta az asszony.

Nem bánom, de csak akkor, ha kettesben leszünk.

A Rottenbiller utcai üzletet egy drogista miatt hagyta ott a fiú, aki állandóan zárás előtt pár perccel érkezett. A drogista még mindig *Blaha Lujza ömeltőségével* hirdette *legfinomabb arczporát*, és esténként a boltban likőrözött. Sokszor csak negyed órával később tudtak miatta zárni. Itt sem telt ki a hat hónap.

A szerencse egy Lipót körüti boltba vitte Palkót, és bár a 13-as szám alatt volt az üzlethelyiség, itt maradt legtovább. Három másik segéd is dolgozott vele, de a főnök őt bízta meg a kirakatrendezéssel.

Úgy építette meg, akár egy oltárt. Bal oldalon a prágai sonka mosolygott rózsaszínűen, mellette a gömbölyded mortadella, különféle szalámik. A krakkói fűszeres kolbász illatától csak nyelte a nyálát. A belföldi húsárut tette középre: koszorút formált a debreceniből. Egyet a citromosból, egyet a fokhagymásból. A porlódi Pick szalámi került a fő helyre. Volt ott paprikás szalonna, füstölt disznósajt, gyulai, csabai kolbász, kockára vágott, ropogósra sült császárhús, göngyölt főtt sonka is. Mellettük sülték, hosszú tálakon, némelyik még gőzölgött. A tejes rizsen hizlalt styriai csirke (az úrhatnám segédek nyelvén poularde) jól illett a sertés-vesestál mellé. Fölöttük a strasbourgi szarvasgombás libamájpástétom trónolt. Pácolt lazac és aszpikos homár karolta jobb oldalról a finomságokat. Odébb kicsi tengeri rákok fűrtökben (az urak crevetteként kérték), de az osztriga sem maradhatott el. Jobb oldalra helyezte a sajtokat: a Svájcból hozatott ementálit, a francia camembert, a holland eidámit, az illatos hagenbergit, a Banja Luka-i trapistát, a milánói sztrachinót, a gyomrának oly kedves füstölt parenycát, de még az ínycseck által kedvelt bűdös sajtot, az olomóci kvárglit is.

A főnök ismerte a kínai mondást: aki nem tud mosolyogni, ne nyisson boltot. De be is tartatta mindenkivel a tizennégy órás munkaidő alatt. A vevő alig lépett az üzletbe, már harsant is kórusban a köszöntés:

Csókolom a kezeit, nagyságos asszonyom!

Alázatos szolgálja nagyságos uram!

Van szerencsém! Mit tetszik parancsolni?

A főnök nem tartozott a fukar kereskedők közé. Segéd urak!, mondta egyszer zárás után. Látják, hogy mennyi drága dolgot kapunk külföldről is. Az nincs megtöltve, hogy megköstöljék az árut. Akkor tudják igazán ajánlani, ha maguk is ismerik az ízét. De tudomásul kell venni, hogy ezt valakinek meg is kell fizetnie. Értve vagyok?

Kóstolni bizony vevők is jártak a jó forgalmú üzletbe. Például egy jól öltözött hölgy, aki annyit mondott csak halkán Palkónak:

Tudja holnap zsúr lesz minálunk, szeretnék szétnézni, milyen itt a választék.

Örömmel vagyok szolgálatára, nagyságos asszonyom, készségeskedett Palkó. Mit tetszik parancsolni?

Talán kezdjük a sonkával, mondta a nő. Látom, épp ott van a szeletelőgépen.

Nagyon szívesen!, mondta Palkó, és villán átnyújtott a hölgynek egy darabkát. A hölgy kiflit vett elő a táskájából, és harapott belőle a sonkához. Végigkóstolt még néhány dolgot, aztán csak annyit mondott:

Az áruval nagyon meg vagyok elégedve. Holnap reggel jövök bevásárolni.

Legyen szerencsénk, nagyságos asszonyom!, mondta Palkó. És a főnöke tekintetét kereste.

Soha többé nem látjuk, mondta a főnök mosolyogva, amikor a hölgy után becsukta az ajtót. Még öt másik üzletben bevacsorázik. Ekkor autóduda harsant az üzlet előtt. Nagy ritkaság volt akkoriban egy gépkocsi, még Budapesten is.

Gróf Csekovich méltóságos úr az, mondta a főnök. Segéd úr!, maga fogja kiszolgálni, intett Palkónak. Rá is kacsintott.

Parancsára, főnök úr!

A gróf hatalmas dán dogjával érkezett.

Alázatos szolgálja, méltóságos uram!, hangzott a kórus.

Miben lehetek méltóságos uram szolgálatára? Palkó elébe ment a magas vendégnek.

Kéhem, kaphatok phágai sonkát?

Tegnap kaptunk friss árut, ma főztük ki, méltóságos uram.

Akkoh kéhek egy félkilós dahabot, de csakis a hózsájából.

Igenis.

Palkó be akarta csomagolni az árut, de a gróf megelőzte.

Kéhem, adja oda a kutyámnak!

A kutya gyorsan végzett a sonka legnemesebb részével.

Kéhem, szakította meg a csöndet a gróf, készítsen nekem egy zshadinettó ajándékosahat! Az összeg nem számít. Szép legyen!

Parancsára.

Palkó igyekezett a legdrágább dolgokat kiválasztani. Pezsgő, konyak, likőr, cukrozott ananász, bonbon és más nyalánkságok kerültek a díszkosárba. A virág és a szalag sem maradhatott el.

Tessék parancsolni: huszonöt korona ötven fillér!

Palkó a grófnak nyújtotta a számlát. Alaposan megnyomta a ceruzát, de a főnök kacsintásából tudta: ez az a pillanat, amikor a kóstolások árát be kell hozni.

Kéhem, itt van az ehszényem, mondta a gróf. Fizessen maga.

Szolgálatjára!, Palkó a pénztárhoz lépett az erszénnyel: tele volt tíz- és húszkoronás aranyakkal.

A gróf távoztában egy arannyal jutalmazta Palkó szolgálatait. A fiú mélyen meghajolt, közben arra a színészre gondolt, aki majd ezt az ajándékosarat fogja kapni a szemközti Vígszínházban. A gróf persze küldöncöt kért a kosárhoz erre a nagy útra is.

Palkó következő vevője egy címzetes díjnok volt a Statisztikai Hivatalból.

Alászolgálja. A szokásosat, segéd úr, mondta.

A szokásos a kishivatalnok vacsoráját jelentette, fél pár virsli zsömlével. Fizetésnapokon töpörtyűt vacsorázott be.

Palkó odasúgta neki:

Vegyen három zsemlét. Tíz fillérért annyi sonkamaradékot adok, hogy győzze megenni!

A dífnok, akinek bizonytalanabb volt a vacsorája, mint a kutyáé, hálásan nézett rá. Palkó, aki ilyenformán egy kicsit helyrebillentette a világ egyensúlyát, elégedett volt magával.

A boltba hangos színészek tódultak be Hegedűs Gyula és Szerényi Zoltán vezetésével. Hegedűs huszáregyenruhát viselt. Az üzlet hátsó részében szoktak elpezsgőzgetni, és Palkó a kis üveg Törleyk cseréjekor csak úgy itta a szavukat. A tízkoronás aranyat titokban elővette. Fénylett, mint a bohémek arca.

István a csaphoz tett kezéről iszik, és hallja, hogy az első szobában Pali és András beszélgetnek:

Te, ennek a kicsajnak olyan gyönyörű segge volt, mint két női mell.

Annak a Konfekció Klárinak?! Ne fűzgélj! Az anyjától múltkor megkérdezte a hentes: mondja asszonyom, magának már negyvenöt előtt is ekkora segge volt?

Na de ha láttad volna abban a farmerban!

Trapper farmer drága kincs, jó ha van, de jobb ha nincs. Beleülsz a tócsába, dobhatod a picsába!

Istvánnak eszébe jut az a szőkített nő, aki a szemben lévő lakásból leselkedik át sóvárogva rá és albérlőtársára. A férje, tokáját szakállába rejtő, szuszogó férfi, akin folyton szét akar repedni a ruha, még a boltba se engedi le bevásárolni. Valami főnök lehet, a nőt úgy emelte ki a könyvtárból, és zárta a hatalmas belvárosi lakás börtönébe.

Biztosan ikrás már a combja, gondolja István. Megtörli a kezét, szótlanul átmegegy a hivatalsegédék szobáján. Papó egy rejtvény csapdájában. István onott arccal az irattartó szekrényhez lép, találmomra kihúzza egy dossziét. Visszaül, kinyitja. Megszagolja a dossziét, dohos. Lapokat húz ki belőle, beleolvas, félreteszi. Arcán az érdeklődés első jelei.

Ezt hallgasd meg papókám! Ez nem igaz. Költőt fogtam, igazi költőt.

*Többet ésszel mint erővel meg van írva régen
Olvassa el soraimat minden magyar Testvérem.*

Szótagszám!, rikkant közbe a munkatársa.

*Okos gazda százat nem lép, ott ahol húsz lépés elég.
Időt s erőt megtakarít, munkatársa a jó gép.*

Elég – gép, emmán döfi! Papó már föl is néz néha a rejtvényből.

*Földjét jobban művelheti, termése is nagyobb lesz,
Magyar földre, magyar gazda, csak jó magyar gépet vesz.*

TÓTH PÁL KERESKEDŐ TENGŐD

Óh, hát ez költő! Milyen rövid neve van. Ez Papó.

A magyar gépekről annyit, hogy a Hofher–Schrantz–Clayton–Scuttleworth le-rakata a Tóth Sándor-féle házban.

Ezek a tótok sose nyugszanak.

De nem ám! Mert ez csak a kezdet. Most jó az igaz népiség:

*Őrзе nénit kérdi Kató,
Mi arra a tanácsa?
Miért nem nyúlik el rétese?
S nem foszlós a kalácsa.*

*Nézzed lelkem, egyet mondok
Jegyezd meg magadnak!
Friss jó lisztet Tóthnál vegyél!
Vásárhelyit ott adnak.*

*Édes párom, Gerő bátyád
Bizony sokszor megcsókolt,
Mert rétesem meg kalácsom
Porhanyós és foszlós volt.*

Ez a Tóth Pál ismerte az életet. De legalábbis Gerő bát, mondja Papó.

Várj! Most jön a következő. Itt csak a prózát mondom. Üzleteimben Bocskay u. 10., Kossuth u. 13. és Kossuth-u. 10. számok alatt szabolcsi és dunántúli uraságoktól vásárolt korai nyári rózsa, korai Ella, rózsa és hópehely fehér vetőburgonyák és étkezési burgonyák a legolcsóbb áron kaphatók.

Három boltja volt és még ilyen szórólapokra is telt neki! Papó elismerően csettint a nyelvével.

Most mire vagy kíváncsi? A himnuszok el vannak választva az áru szerint szép kettős vonallal. Tehát: Kukorica, árpa, korpa! Nem? Akkor boros hordó, permetező hordó, kádak! Hm? Nagyon válogatós vagy, Tóth uram boltjaiban lenne a helyed! Neked az Isten verse se elég jó. Ezt már ki ne hagyj! FÜSZERFÉLE. VASÁRU. EDÉNY. ÜVEGÁRU. RÖVIDÁRU. Könnyebb lenne elmondani, mit *nem* árult!

Ne kímélj! Vezesd elő.

Na szóval: István gyerekes, iskolás versmondással gúnyolja ki a reklámversikéket.

*Ágnes néni hol vásárol?
Háztartási dolgokat,
Csak a Tóth Pál üzletébe
Kapom olcsón azokat.*

*Tiszta üzlet, pontos mérték
Éppen most megyek oda
Vásároljál te is egyszer
Többet nem mégysz máshova.*

Ez a mégysz, ez nagyon tetszik! Pali szólal meg az ajtóból.

István tovább olvas, túlzott hangsúlyokkal.

Cukor, só, liszt, fűszerféle, láncok, olaj- és porfestékek és minden olyan áru, ami a gazdaságba szükséges, Tizedes és százados gyári mázsák gyári árban kaphatók. Tóth Pál üzletében a Kossuth-u. 10. szám alatt a Kaszinóval szemben. István most oktató hanglejtésre vált. Minden ellátandó vevő egy bevásárlási könyvecskét kap, s abba bele lesz írva, amit vásárol. A fizetésnél minden pengőből három fillért visszkap, vagyis három százalék engedmény van, mint kedvezmény adva – engedmény-kedvezmény: hiába a költői véna – a már olcsó árakból is. Szíves pártfogást kér tisztelettel Tóth Pál kereskedő Tengőd.

Mi a lótvúró ez?

A hagyaték, amit a Zengőváry a nyakamba varrt.

Nem is olyan uncsi, mondja Papó, és ismét a rejtvénybe bújik.

Ez nem. Csak látnád a többbit.

A főnök feleségét Julcsa néninek hívták egymás közt a segédek a Lipót körüti üzletben. Valóságos életasszonyoknak tartották, aki kitűnő üzleti érzékkel volt megáldva. Szerette a szépet. Pálnak például egy napon egy igazi festményt adott át, egy csendéletet, amely alapján be kellett rendeznie a kirakatot. A kirakati csendéletet egy ezüst ötkoronással jutalmazta.

Pál már két éve állt a cég alkalmazásában, saját vásárlóköre volt, akik inkább megvárták, míg szabad lett, nem fordultak más alkalmazotthoz.

Segéd úr! Egy telefonos megrendelés érkezett, mondta Julcsa néni egy alkalommal, nem sokkal zárás előtt. Itt a lista, a vevőnek az a kívánsága, hogy személyesen szállítsa ki hozzájuk.

A vevő egy sarokra lakott az üzlettől. Pár perc, és Pál becsöngetett a második emeleti ajtón. Átadta a szakácsnőnek a csomagot. A szakácsnő azzal tért vissza, hogy úrnője látni kívánja, és személyesen óhajtja rendezni a számlát. Bevezette a szalonba. Pál egy kimondottan szép nőt látott a kereveten. A hölgy rögtön a lényegre tért, mihelyst kettesben maradtak.

Régóta figyelem önt, mondta a nő, amint a kirakatokat rendezi. És ez volt az egyedüli módja, hogy találkozassunk. Most mért nem ül le mellém?

Pál már a huszadikba fordult, szelíd arcú, ábrándos szemű, hetyke kis angolos bajszú legény lett belőle, de elpirult. Eszti is eszébe jutott.

Nagyságos asszonyom, engem várnak az üzletben!, mondta.

Ugyan, segéd úr! A főnökasszony nagyon jól tudja, hogy nálam van.

Végre leült. A nő közelről még kívánatosabb volt. A csókkal, öleléssel nem is volt semmi hiba. Hanem hogy a keze mind lejjebb vándorolt, megérintette a nő jobb térdét. Fel is ugrott mindjárt. A számlát is feledve rohant vissza az üzletbe. A főnökasszony aztán apróra kivett belőle mindent, egész a múltáig.

Pállal máskor is megesett, hogy némely úriasszony meghívta magához, hogy mutassa be a halsalátát, az aszpik, a tartár-, a remoulademártás vagy az igazi majonéz elkészítésének fogásait. És Pál bizony, bár szigorúan tilos volt – a csinosabb asszonyok előtt nem titkolta tudását semmilyen értelemben sem. A vesződelmes koron túl lévőköt – saját szavai szerint – kerülte.

Egy nap azonban egy férfi várta zárás után az üzlet előtt. A fiúnak a Klauzál utcai népfürdő sóvár szemű ajánlkozói jutottak eszébe, ahová tizenkét fillérért járt a melegített Duna-vízbe fürdőzni. Ez a férfi azonban más volt.

Szeretnék önnel díszkréten beszélni, mondta, és meghívta egy vendéglőbe. Hamar a tárgyra tért. Feleségével boldog házasságban élnek öt év óta, de az égiek csak nem akarják gyermekkel megáldani frigyüket. A nő rendszeres vásárló az üzletben, és Pált szemelte ki arra, hogy gyermekük apja legyen. Ez azért már sok volt egy tengődő léleknek.

Uram, mondta a férfinak, én csemegecikkeket és fűszerféléket árulok, s nem magamat!

A férfi végül könyörgőre fogta, hogy mit ér az élet gyermek, örökös nélkül, hogy így meg úgy, mekkora boldogságot szerezne nekik. Pénzt is említett. Ha lányka születik száz, ha fiúcska, kétszáz koronát fizetne neki.

Pál néhány nap gondolkodási időt kért, hogy megbeszélhesse barátjával, Galamb Jóskaival a dolgot. Közben sűrűn nézegette a vásárló asszonyokat is, de nem jutott semmire.

A nagy péz mög a böcsület nem fér össze, mondta Galamb Jóska, aki még a napsütésből való részét is képes lett volna eladni. A böcsület nem más, mint az üzleti spekuláció része egy jó kereskedő számára. Az a művészet, hogyan aknázzuk ki valaki vágját valamire. Most itt az alkalom: kilenc hónap múlva möhetünk Bécsbe!

Régi tervük volt a császárvárosban szerencsét próbálni. Ez döntött. A szerződés hát megkötött.

A titokzatos apavásárló először is alaposan bevacsoráztatta Pált, bikavért is itatott vele, de a fiú csak ímmel-ámmal ivott. A férfi elkísérte a London szálloda első emelet 7-es számú szobájáig.

Az égőket kicsavartam. Ígérje meg, hogy nem használ gyufát!, mondta.

Nem dohányzom, kérem. Pál arra gondolt, milyen éghetetlenül csúnya asszony várhat rá a sötétben.

Jó estét, kedves, mondta odabenn egy kellemes hang. Pál a hang irányába tapogatózott. A nő már eleget ábrándozhatott az ágy meleg ölében, mert azonmód magára rántotta.

Legalább annyit mondjon, milyen színű a haja, a szeme, kérlelte a nőt, mert az alakjával meg volt elégedve.

Barna, súgta a hang.

Pál, hogy biztos legyen az eredményben, háromszor is teljesítette a szerződésben ráírottakat. Olyan tündéri, hihetetlenül hinnivaló volt ez az éjjel, mint egy operett.

☰ ☱
☲ ☳
☴ ☵
☶ ☷

A kakas órája volt, és a hold már az égen, akár egy kérdőn felvont szemöldök. Abból a temetőből érkezett a fővárosba, ahol az év egy bizonyos napján délelőtt tizenegy óra előtt tíz perccel megjelent. Miért is? Hogy beszélgesen valakivel, akivel mintha mostanában ritkábban beszélgetne magában? Hisz tudta, hogy ami ott lenn van a föld alatt, az nem ő. De akkor miért kérdezte meg a lány szüleit, hogy merről van a feje? Egyáltalán, miért mondja el évenként újra és újra a történetet az autóstopról, amelyből kiderült, hogy ő felelős a lány haláláért. Miért tartja mégis ezt az idős házaspárt igazi szüleinek a sajátja helyett, akikkel úgyszólván már nincs is kapcsolata? Miért ül ott abban a kicsiny, kálváriadombot formázó temetőben délután is? Miért olvassa el a temetőgondnok házána falára kitett hirdetését, és miért jegyzi meg, mintha vizsgáznia kéne belőle valahol:

FELHÍVÁS A HOZZÁTARTOZÓKHOZ

A 25 éve lejárt és 100 vagy 200 Ft-tal újraigényelt sírok újraigénylési díját az egyházközség mint temetőgondnokság 400 Ft-ra emelte föl. Ezúton kérjük a hozzátartozókat, hogy a hátralévő 200 illetve 300 Ft tartozást szíveskedjenek ez év december hó 31-ig rendezni a plébánián. A kötelezettség elmulasztása esetén a sírhely minden további értesítés nélkül megszűnik:

A gondnokság

A Temetőrendet kezdte böngészni:

1. A temető az a földterület, amelyben elhunyt szüleink, őseink, ismerőseink holttesteii pihennek. Tehát kegyeleti hely. E szent helyen, melyet anyaszentegyházunk külön e célra megszentelt, tisztességes és helyhez illő rend, tisztaság, nyugalom és béke megőrizendő. Ennek fenntartására mindenkinek ügyelnie kell. Mindazok, akik a temetőben tartózkodnak, kötelesek magukat a temetői szabályzatnak alávetni, és annak végrehajtására felügyelő temetőőröknek, temetőfelügyelő szerveknek engedelmesskedni.

2. Szóban és cselekedetben kerüljenek minden kegyeletstértést, beszéljenek csendesen, ne zaladgáljanak és ne okozzanak botrányt.
3. A temetőből sírkövek, keresztek, virágok, koszorúk, gyertyák kivitele vagy ellopása tilos.
4. A kerékpárokat hagyjuk a kapunál elhelyezett kerékpárörzönél.
5. A sírokról lekerült régi koszorúkat és virágokat ne a földre és mások sírjára, hanem a komposzt telephelyre helyezzük.
6. Mindenki törődjék hozzátartozója sírjával és ne hagyja gondozatlanul. A sírok virággal való beültetését és locsolását a hozzátartozók jogosultak maguk végezni.
7. A kutakat és vödröket gondosan kezeljük, és a kút körül sarat ne csináljunk.
8. A temetőben végzendő minden munka, sírkeretezések, sírkövek, új keresztek felállítását csak a Gondnoki Hivatalban nyert engedély után köthetők meg.
9. Sírhelyek, régi sírkövek ellátása ugyanott. A temetőőrök ezt nem jogosultak intézni.
10. A temetőt átjáróul használni és oda állatot bevinni tilos és büntetés alá esik.
11. A panaszok részére a Gondnoki Hivatalban panaszkönyv áll rendelkezésre.
12. A temető látogatási ideje a nyári hónapokban reggel 6 órától este 7 óráig, téli hónapokban reggel 7 órától este 5 óráig terjed.
13. Tíz éven aluli gyermek a temetőt csak hozzátartozókkal együtt látogathatják.
14. A temetés alkalmával az eltemetendő kellő időben köteles gondoskodni a sírhely kiváltásáról, kijelöléséről, kiásásáról, betemetetéséről. Általában a temetés intézéséről. Minden halott meg koraszülött csecsemők eltemetése és urnaelhelyezése is engedélyhez van kötve, amelyet az illetékes Ujplébániai Egyházközség Gondnoki Hivatalánál kell kiváltani és kellő időben a temetés előtt a temetőörnek átadni.
15. Különösen szeles időben a sírok vagy sírdombok kivilágításánál mindenkinek nagy éberséget kell tanúsítania.
16. A római katolikus Új Plébániahivatal az eltemetett sírokról anyakönyvet vezet, amelyen a sírhely száma is fel van tüntetve.

Zsindely Gyula
temetőgondnok

Emléked örökké élni fog!, zsolozsmázta félhangosan. Két tíz éven aluli gyermek lépett be a kapun, kezükben locsolóval. Visszament a sír melletti kispadra. Rágyújtott. Nem tudott mire gondolni. A délelőtt már kibeszélgették magukat ketten, fogadalmakat is tett. Két szál cigarettát is titokban a földbe ásott, kedvese kedvenc Kossuthját, amelyet feltehetően feltűnősködésből szívott volt, lévén a kétkezi munkások és munkátlanok kedvenc torokmarója. A cigarettában most újra azt az iszonyatos erőt ízlelte, amely a vérben dobol, a szerelmesek egymásba kulcsolt karjainak hídjában. Arra lett figyelmes, hogy a két kissrác ott áll a sír előtt, méregetik őt meg a feliratot. Nem szólt. Először gyufát kértek, hogy a nagyapának hozott gyertyacsonkot a söröskupakban meggyújthassák. De aztán visszatértükkor a szeplősebbik minden kertelés nélkül megkérdezte.

Már négy éve halott a néni.

Igen.

És kije ez a bácsinak?

Várt a válasszal, de aztán már nem lehetett tovább halogatni.

A szerelmem. Ennyit mondott. Az emberek manapság a tévéből tanulnak meg viselkedni, gondolta.

És a bácsi még mindig szereti?

Igen. Majd megismeritek ti is ezt az érzést.

És a bácsi mivel foglalkozik?

Könyvtáros vagyok.

És az jó?

Játszani jobb. Olyan, mintha temetőcsász lenne az ember. Egy korallszínű lepke szállt a hajába, elhessegette finoman. Na sziasztok., mondta. Minden este tegnap van, gondolta.

És most itt zötyög a villamoson, amelyre a Nyugati pályaudvarnál szállt fel, gyomrában a restiben lenyelt féldecik, a szájában, a nyelvén keserű lepedék, zötyög itt a Bajcsy-Zsilinszky úton az Astória felé.

És akkor felnéz. Fekete, déli szempár nézi, minden kihívás nélkül, de nem is lopva. Visszanéz. A lány állja a tekintetét.

Mit akarhatok én egy cigánylánytól?, gondolja. De magában már megállapítja, hogy már újra bele mer nézni a nő szemébe. Mindegy, a lány úgylis leszáll valahol Budafokon, addig szórakozik. A cigánylány most határozottan és kutatóan néz a szemébe, az Astória előtt eggyel leszáll. István mint egy alvajáró követi. A lány rövid szoknyában van, erős, formás a fenéke, vádlija mint egy gyaloglóé.

Mit fog ehhez szólni Kati, gondolja. A fogadalmak jutnak eszébe a sír mellett.

Eldobja a csikket, két lépéssel a lány mellett terem.

Szia.

Szia.

Merre mész?

A Semmelweis utcába.

Az jó, én is arra megyek.

A lány arcán nincs meglepődés, se kíváncsiság. Fiús álla van, drótszálú haját copfban hordja. Nem kakaószínű, a legsötétebb cigánybarna bőre van.

Most jövök a temetőből, mondja István zavarában.

Igen?, néz rá a lány. Egyáltalán nem csodálkozik. A hatalmas éjbarna szemgolyók a fehér keretben inkább szomorúak. Hát itt lakom, mondja egy ház előtt.

Nem találkozhatnánk a hétvégén, mondja István, a torkában a visszautasítás szégyene. Tizenhat lehet a csaj, gondolja.

De, meló után.

Hol melózol?

Újpesten a lámpagyárban.

És itt kinél laksz?

Munkatársaimmal, csajok. Nem lehet feljönni, mondja szomorúan. Az egész testtartásából árad az erő, az egészség és a szomorúság.

Hát akkor hol találkozunk?

Itt, az Erzsébet híd lábánál, a parkolóban.

Öt óra jó?

Okés.

Hű, de utálok ezért az okésért, gondolja István. Falusi liba. És te mi vagy, mondja egy másik hang benne.

Hát akkor szia. Zoltán István vagyok.

Orsós Olga, szia.

A lány először mosolyodott el, mióta együtt vannak.

A Kígyó utcában, az Apostolok söröző előtt sétáltunk, Galamb Józssival, és a saját halandzsa nyelvünkön beszélünk. Mióta Józssival a szabadnapjainkat közösen töltöttük, olyan tökélyre fejlesztöttük az arab-spanyol-olasz-cigány hangulatú szavakból álló beszédünket, hogy időnkint már értöttük is.

Kabekeke csaléa alléja mardaja?, kérdöm Jóskát.

Rám néz nagyot.

Kumbe dzsopna! Apekekaléapa.

Erről van szó!

Csabe Korláhéramútó. Endalaerzanaliáda haléomo. Talalahajahaléapapampillón.

Na de éngöm sé köllött félteni:

Csabékavaunvaullápelüsztenálló. Uzuleodjabulleppoppátupa ruu.

Bocsássanak meg, mekögte égy sötétkék bársonygalléros zakót, drapp színű nadrágot és fehér bokavédős lakkcipőt viselő tisztós, régívágású úr, én hat nyelven beszélek, de nem értem egy szavukat sem. A legszöbb az vót az egészbe', hogy magyarul szólított mög.

Én az órára néztem:

Siessünk, mert lékéssük a mozit!

Jóska barátom még ennél is merészebb vót. A Koronaőr utcai *A politikus grajzlerhez* vagyis szatócshoz címzett korcsmája hírós volt a paprikáscsirkéjéről, de Jóska, miután teletömtük a hasunkat, odahívatta a vendéglistát, akit mindönki a körösztnevin szólított, és mögkérdozte tőle:

Ugyan mondja már mög Prégrád uram, hova jár, ha éggyször jól akar ebédölni?

Kávézni a Városház térön lévő *Három nyolcashoz* címzett kávéforrásba jártunk, egyetemi hallgatók, katonák, szerényebb polgárok, az iparos és kereskedőnemzet közé. Mert ingyér annyi cukrot töhetett az embör a kávéjába, amennyit csak akart. A Szervita térön lévő Kispipa vendéglőbe is mögtaláltuk a járást a kapu alatt, de onnét kikoptunk, mert Jóska mögint elemibe' vót.

Adok én magának égy jó tanácsot, hogyan mérjön ki több sört, mondta a csaposnak.

Allah áldja meg a jószágáért, felelt a piros fezt viselő embör.

Adjon kevesebb habot!

Kedvünkre való ez a város; égy kicsit olyan, mint mi. Szeretjük a piros, kék sapkát viselő hordárok úri báméskodását, a narancssárga sapkás bérszolgák, a barna sapkát hordó gyorskézbesítők nyüzsgését. A pékinasok sápjelire érköző röggelöket, az éjjel éber lumpokat és a bóbiskoló éjjeliőröket. A kora röggeli tejárusok hadát égyfogatóú löcsösszekereikön vagy csacsifogataikon, a pincékből kihangzó szomorú tehénböggést, ahol a tejárusok ádáú ellenfelei, a tejkereskedők fejik a legelőt soha nem látott, bánatos barmokat. A kék bojtos piros sipkát viselő, fűrt fülű olasz, vagy csak annak öltözött gesztönyeárusokat, akik még krumplit is sütnek kis kályhájuk lapján, és tüzet is adnak az arra haladóknak. A fenyőmadarat áruló tótokat, a környékbeli falvak lénoaljárúásait, a török és olasz édösségkínálókat az iskolák körül, a piros arcú és almájú palóc asszonyokat, a sváb zsuppszalma- és hagymaárusokat, az aprófaárusokat. A szó magyarul-svábul-tótul-olaszul zeng:

Almát vegyenek!... Stroh-stroh!... Kravanet, kravanet!... Alvé, mandoletti!...

Néha elmögyünk a cselédkorzókra is. Az alföldiek mög az erdélyiek a Keleti pályaudvar előtt, a fölvidékiek a Nyugatinál, a dunántúliak a Délivasútnál, a svábok a Széna téren mög persze a városligeti vurstliban találkoznak.

Szeretjük ezt a soha nem nyugvó forgatagot, a tömegöt, amelybe el lehet tűnni; az idegön esküvőket, ahol – mivel senki sé ismer biztosan senkit – az embör rokonai orcát öltve csókot vámol a mönyasszonytól, a Szent István napi körmönetöt, a Gellért-högyről szóló ágyúszót, az újságokat, melyök a legújabb fűüri párbajokról tudósítanak, de leginkább a színházat.

Ezt még az ékszerészök kirakatai előtti ácsorgásnál is jobban kedveljük, pedig azt mondják, a színházban hamisak a kövek. Fél órákat eláldogálunk égy ékszerüzlet előtt a borsárga topázt, a tejfehér opált, fűzöld smaragdokat, karmazsinvörös rubintokat, ibolyaszín ametisztöket bámulva, vagy épp a zafírt, amely Esztikém szömit juttatja eszömbö. De a színház, ahol sémmi sé valódi, mégis igaz, a legnagyobb gyönyörűségünk. Galamb Józsi az operettöket kedveli inkább, magam a régi népszönműveket, a Piros bugyéllárist mög A szökött katonát. De a legragyögöb, mindön színbe tündöklö gyémánt – ebbe égyek vagyunk – Fedák Sári a Király Színházban. A János vitéz című daljáték már túljutott a 350. előadásön is, mégse unja senki. Mi Jözsival ötször néztük mög. Mit szölnának otthon a falunkban, ha mögtudnák, hogy égy nő játssza Kukorica Jancsit? A gyöngyökkel díszített lajbi, a gyönyörűen kivarrt suba, a pántlikás pörgekalap, a hímszött gatyá, az ezüstkampös pásztorbot, a tajtékpipa és a csiköbörös kulacs láttán tátva maradt a városiak szája! És az a sujtásos huszáruniformis! Nincs rá szó. A közönség csak akkor érzékönnyült el igazán, amikor Papp Miska rákezödt a Bagö nótájára:

Egy rózsaszál, szebben beszél, mint a legszerelmesebb levél...

A második strófánál mán a kórus is félrefordult. A végén mindannyian égyütt zokogtunk Bagóval. Gazdag és szögény, magyar és némöt égyütt bögött. Be jó vót ott lönni! Ha ezt a tündérvilágot Eszti látná! Mi van vele? Írnöm kéne neki égy kopértát.

☰☷☳☱☵☶☴☲☸
Ez a hapsi mindenre gondolt, papókám. Az Anker általános Biztosító R.T.-nél kötött egy 1.000 USA dolláros és egy 5.000 aranypengös életbiztosítást. És milyen szépen fizette a részleteket egy évtizeden át. Itt van vagy két marékra való nyugta.

Igen? István munkatársá föl sem néz a gépelésből, az éves folyóirat-megrendeléseket készíti.

Csak egygel nem számolt.

Papó nem szól.

Az oroszokkal. Még a letartóztatásából szabadulva is az első dolga volt, hogy a kötvényei dolgában intézkedjék.

Le volt tartóztatva? Miért?

Azt még nem tudom. De hónapokig ült. Késöb, kap egy ilyen választ a biztosítótól;

Életosztály Sz/hi. Budapest, 146. jan. 5.

Vonatkozók: 299017 – 292.209 sz. bizt.

Igazoljuk fenti biztosítások ügyében hozzánk intézett nb. sorait és tájékoztatásul közöljük, hogy mindkét biztosítás díjfizetés hiányában ez idő szerint érvényen kívül áll és azokból kifolyólag csak az automatikusan beállított tőkésítési érték erejéig viselünk kockázatot. A változott

viszonyok és az értékeltolódások következtében – hallod milyen finom stílusfordulat, papókám? – a biztosítások reaktiválása ez idő szerint nem volna célravezető, és sajnos azon kívánságának sem tehetünk eleget, hogy a biztosításokat most visszavásároljuk. Arra kérjük, méltóztassék rövid ideig türelemmel lenni, mert az ilyen régi biztosításokra nézve a közeljövőben kormányrendelet fog megjelenni.

Teljes tisztelettel az ANKER Magyarországi Igazgatósága

Két olvashatatlan aláírás

Nyolcvan pengő ára bélyeg rajta, a bélyegen láncaitól szabadult izomkoloszsus, kezében kalapács, a háttérben egyszerre a fölrobbantott és az újjáépített Lánchíd.

Na és, mi lett a nóta vége?

István szipog. Undorfító szokás: a taknyát visszaszívja és lenyeli. Így oldja meg a zsebkendők hiányát.

Várj, még átnézek egy csomó kérvényt. Megvan.

Állami Biztosító
Csömör Megyei Igazgatósága
Díjeldőleges!

Levélszám: 130013
Porlód, 1954. szept. 10.
Üi. Décsy

Hivatkozással f. hó 7-én kelt levelére, kérjük szíves értesítését, hogy az Anker Ált. Biztosító Társasággal kötött 1.000 USA dolláros életbiztosítása meddig nyert dollárértékben kiegészítést. Szíves tájékoztatására közöljük, hogy az idegen pénznemekben kötött életbiztosítások még a felszabadulás előtti években kormányrendelet alapján pengőre nyertek átértékelést, s így Önnek a biztosítást – amennyiben fenntartotta – pengőben kellett fizetnie. Ami most már a pengős biztosítást illeti, tudatjuk, hogy a 6400/1946. ME sz. rendelet ugyan elrendelte ezen biztosítások valorizációját, azonban végrehajtási utasítás mind a mai napig nem jelent meg, s így természetesen a kifizetésére vonatkozóan Önnek felvilágosítással nem szolgálhatunk.

Állami Biztosító
Két olvashatatlan aláírás,
az egyik valószínűleg Décsy

És feladta az ürge?

Áh, nagyon szívós. Még 1975-ben is próbálkozott. Imé a levél:

Állami Biztosító Csömör megyei fiókja Porlód

Tisztelettel arra kérem a T. Vezetőséget, hogy szíveskedjenek lehetőleg postafordultával – hát hol él ez, mondd, papó? – közölni, hogy a 6400/1946 ME. sz. rendelet, (mely az életbiztosítások valorizációjával kapcsolatos) végrehajtási utasítása időközben – ez nagyon jó! időközben eltelt huszonnégy év – megjelent-e? Bélyeggel ellátott válaszborték mellékelve.

Ugyanis én még az Anker Biztosítóval kötöttem egy 1.000 dolláros életbiztosítást – a másiktól már nem is beszél, figyeled? egy fenét figyeled, de folytatom –, de az bár a lejárat határidő elérte és általam a díjjak – két j-vel, hajaj! – kifizetést nyertek (nyugtákkal bizonyíthatom), de a felém történő (ejnye, most meg felém, ez nagyon próbál a nyelvükön beszélni!) kifizetés mindmáig nem történt meg, és most már, amikor 85 éves munkaképtelen vagyok – és milyen naiv, kicsi szív! – jó volna már a járulékomhoz hozzájutni. A kötvény száma 299.017.

Megemlíttem, hogy egyébként is ügyfelük vagyok, mivel házam évtizedek óta állandóan biztosítom. – hát ez már sose tanul? – Szíves válaszukat satöbbi, satöbbi

Dr. Tóth Pál
Tengőd, Bocskay u. 10.

Na és jött válasz?

Nem. Ezzel a dosszié anyaga, amelyből csak szemezgettem neked a mazsolákat, véget ért.

Az öregúr földobta a bakancsot?

Nem tudom. Halhatatlan ő se lehetett, bár azt mondják, akik életbiztosítást kötnek, fenemód sokáig élnek büntetésből... Még azt sem tudom, hogy lett doktor. Tudod te, hány dossziém van még hátra? Itt dolgozom egy süllyedő, repedezett falú könyvtárban, és még baleset-biztosításom sincs.

A Lipót körúton sé tart örökké az aranyélet. Máshol sé nagyon. Éggy nap hú, de högyös seggű szél fújt odakünn – a főnök rajtakapta az R. Nóti Sanyit, a legsűrűbb üstökű segédöt a Julcsa nénin. Hátul a raktárban a bálakon. Még bírta a farát az öregasszony, neki állt följobb.

Megspórolhatnánk két segédet, ha maga mindennap férfi tudna lenni még!

Az R. Nóti Sanyi (hogy az R mi vót a nevébe, sénki sé tudta – talán Rátóti –, de a többi segéd aszonta, Rátartit jelönt) röpütt azonna'. Én mög két hét mú'va. Avvót a baj, hogy engödélyünk vót bor mög pálinka kimérésire is. Illetve nem ez vót a baj, ebbű' lött. Éggy Kohn Ignác nevű igen jó kuncsaftunk ott itta mög röggelönként a féldeci vaniliás pálinkáját. Dű'töttem

neki. Mögitta, hanyatt vágódott. Ejnye, de erős lött ez a főzet, gondó'tam, de azér kiabáltam a főnöknek.

Melyikből adtál, kérdözte.

Mutattam neki az üvegöt. Rögtön tárcsázta a mentöket. Az ú gyöngö szalmiák-szeszös üvegiből tő'töttem a szögény kuncsaftnak, amit mögszédülésre használt. Éggy-forma két üveg vót. Nem hittem vóna, de emiatt löttem én a másik e'bocsátott segéd.

A Pesti Hírlapban olvastam éggy hirdetemnyt, rögtön válaszoltam is rá.

*Nagyságos Boros Béla úrnak
fűszer és gyarmatárú kereskedés
Szolnok
Ipar u. 3.*

Mélyen tisztelt Uram!

A Pesti Hírlapban olvastam, hogy Önök kereskedösegédet keresnek, akit részben irodai munkára is alkalmaznának.

A hirdetett állásra tisztelettel felajánlom szolgálataimat. Iskolai bizonyítványaim kitűnőek és az eddigi munkahelyemről való ajánlóleveleim a legjobbak. Négy éve szabadultam a tengödi Reichlinger cégnél. Kézírásom tiszta, a helyestrásom kíváló. Németül is tudok keveset.

Kérem és bizalommal várom Nagyságos Uramnak kegyes válaszázt és vagyok sokszoros nagyrabecsüléssel

*Tóth Pál
Budapest, III. Zsigmond u. 194.*

A válasz gyors volt és kedvezö. Nem fogtam gyanút.

*Tóth Pál úrnak
Budapest*

*Ajánlkozását megkaptam és kérem Önt, szűveskedjék nálam haladéktalanul bemutatkozni.
Tisztelettel*

Boros Béla

Ez a szolnoki főnököm nagyon zsugorinak mutatkozott. Még a sajtóharangot is lélakatolta, pedig vót, hogy vagon- vagy uszályszámra kaptuk az árut. Zár alatt vót itt szinte mindön. Amikó persze kezünkbe kerűtt a kúcs, mi segédök is kiszógáltuk magunkat. Nem kíméltük a déligyümölcsöket sé.

Az is baj vót, hogy a főnök éggy fizetésér két bört akart lélhúzni rólam. Kiterjedt levelezése vót. A Bárány Tivadar pesti gyarmatárnagykeresködő céggel például. Írhattam a reklamáló leveleket.

Bárány Tivadar úrnak

Budapest

Sajnálattal értesítem, hogy a küldött kávé nem felel meg az Ön eladásbeli mustrájának, amelyet e levelemmel együtt külön be is küldök. A kávé, amelyet Uraságod trieszti raktárából vettem, de Fiuméből kaptam, apróbb szemű és fakóbb színű, mint a mustra, amelynek a babjai nagyobb szeműek és szép zöld színűek. Más hozzáértőkkel is megnéztetem a kávé, egy véleményen vannak velem. Kérem, szíveskedjék az esetet megvizsgálni és a baj okáról értesíteni.

Teljes tisztelettel

Boros Béla

Na de a Bárány-cégöt sé ejtötték a feje lágyára.

Boros Béla úrnak

Szolnok

Válaszolva e hó 16-án kelt levelére, szerencsém van kijelenteni, hogy panaszának tévedés az alapja. A kávé, amelyet küldtettem, nem silányabb, hanem értékesebb minőségű. A mustrabeli kávé ugyanis színehagyottan érkezett meg Triesztbe, amely okon a szantoszi termelőtől nem vettem át. Hogy pedig Uraságodat gyorsan kiszolgálhassam, Fiuméből drágább kávé küldtettem címére. Evvel áldozatot hoztam és így méltán csodálkozom panaszán. Ha Önnek a mustrabeli – trieszti – kávé inkább megfelel, még mindig intézkedhetem arra nézve, hogy a küldeményt kicserélik. Legyen azonban meggyőződve róla, hogy a kávé, amelyet kapott, jó minőségű, és hogy vevői más véleményen lesznek róla, mint azok az Ön által hozzáértőknek nevezettek, akik csak felszínesen vizsgálják meg ennek a fumei kávénak minden tekintetben kifogástalan minőségét.

Kitűnő tisztelettel

Bárány Tivadar

Annyi haszna azért volt a dolognak, hogy beletanultam az üzleti levelezésbe. Hogy miket találtam régi mappákban! Például egy BÁTORSÁGOSÍTÓ LEVELET a Tiszai császári és királyi kiváltságos hajózást bátorságosító Társaságtól. A szerződés utolsó, 12. pontja így hangzott:

Azon esetben, midőn a' bátorságosított érték háború alkalmával, ellenség beütése, népszendülés, polgári zenebona, vagy felsőbbbségi törvényes vagy törvénytelen erőhatalom által, vagy egészen elveszne, vagy benne valami kár okoztának: e' társaság jótállásra 's kármentésre magát nem kötelezi. Ha a' bátorságosított hajó jégjárás, zátonyra vagy tőkére menés, 's más szerencsétlen eset miatt veszélyben forogna, avagy éppen elsüllyedne: tartozik a' bátorságosított Fél a'felől azonnal (a' feljebb írt mód szerint) e' társaság igazgató Tisztségét értesíteni: addig is pedig, míg az által szükséges rendelések tételhemének, e' társaság költségén a' bátorságosított érték megmentésére – a' szükség úgy hozván magával – a' hajóbéli teher kihordatásával is minden lehető módon elkövetni. Ellenkező esetben, ha tudniillik kivilágosodnék, hogy a' hajón levők

által a' veszedelemben forgott bátorságosított érték célirányos intézetek által, vagy egészen, vagy legalább némely részben megoltalmaztatható volna: az ilyen, egyedül a' bátorságosításbeli bízakodásból eredt kötelesség miatt történő kárért e' társaság jót nem áll.

Az ilyen régi irományok és a Tisza-beli úszások miatt szerettem Szolnokon lőnni. Igazából itt tanultam mög úszni. Először utánam köllött küldeni a folyó közepire a csónakost, később már magam kapaszkodtam föl az oláh faúsztatók tutajaira. A Mocsányi Tóni segített mindönben, az abonyi végrehajtó fia. Éggy nap odamönt a főnökhöz és öt korona fizetésemelést kért. A főnök elősző vonakodott, aztán ráállt. Közben az irodában a fatányérban lévő pénz főborult, a fillérok és a koronák szétgurultak. A főnök csak arra emléközött, hogy vót éggy ötkoronás is a pénzök között, de az nem lött mög. Éngöm gyanúsított vele.

Gondó'tam, új szita szögön függ: jobban mögbecsülik az embört éggy új helyön. Mög aztán mindig is szerettem vándoró'ni.

Így kerültem én Debrecönbe, a Komlós Lajos céghöz. A városba' még lóvasút járt ekkó. Az üzlet nagy vót, közel a Nagytemplomhoz. Fele csemöge, fele festékbót. A festékök színeit a köpenyünk karjain vótak láthatók, a vevök nem nagyon tudtak különbségöt tőnni az ólomfehér, a kremzi fehér, a velőncei fehér, a hamburgi fehér, állandó fehér, a bizmutfehér, a hollandi fehér vagy a cink- mög a gyöngyfehér között. Eleinte én sé nagyon. Neköm a zódek vótak a kedvenceim. Csak Schweinfurtba huszonöt színárnyalatba' gyártották. De vót ott mítisz-, bécsicsászár-, papagáj-, braunschweigi-, króm- és guignetzöld is. A szívmhöz legközelebb a zó'd fő'd vót. Ezt Olaszországba', Tirolba', Csehországba' és Ciprus-szigetin bányásszák. Elgondolkoz-tam, hogy ezök a festékök mennyit utaztak mán a világba, én mög még mindig itt csücsülök Debrecönbe, és hallgatom a főnök szekatúrját a p/z miatt.

A csemöge részleg erőssége a sajt vót, ezt Hollandiából kaptuk. Én kiszolgáltam, de raktáros is vótam. Eggy nap észrevőttem, hogy a tokaji aszús üvegökbül három darab is hiányzik. Persze én kerültem vóna mindjár gyanúba. Rágyüttem, hogy az éggyik segéd többszó' is e'kérte tüllem a raktárkulcsot, amikó én kávé't pörkölttem vagy gesztönyét, olaszosan marónit sütöttem. Csak ú löhet, gondú'tam, de bizonyítani is köllött. Éggy mögkezdött üveg száját vékonyan bekentem anilin festéke' a dugóhoz közel. Éggyször éggy szép, gömbölyű, sárga goudai sajtot hozott fő a pincébül, ott vót a száján a festék nyoma. A főnök csak annyit szólt:

Kis úr, maga annyira szereti a tokajit, mint Tóth úr a ruszlit.

Bizony, a sós, hagymás hering vót a gyöngém. Írt a Galamb Józsi Pestrül, hogy mönjünk Bécsbe. Ezök után nem sokat teketóriáztam.

Úgyse jön el.

De eljön.

Csak nem drukkolsz nekem?

Neki drukkolok.

És miért?

Mert vidéki, mint te, tubám.

István egy Wartburgra támaszkodik a parkolóban. Az éj lassan már leszáll, és szól a táskarádió, hallatszik egy kocsiból. Valaki megszólal mellette:

Mért nézed a földet, úgyis odajutunk.

Szia, Olga.

A lány olyan, mintha egy tündér és egy állat nászából született volna, kívánatos. Szia.

Hova menjünk?

Van egy buli a gyári kultúrban. Eljönneél?

Persze.

A buszon összebújnak, mint egy régi pár, Olga megtapogatja István bicepszét, ez aggodalommal tölti el a férfit, de nem szól.

Ezt vegyük le, kéri a lánytól. Olga testhez simuló pulóverén egy kitűző; rajta felirat és két rajz: NE + légy + nyuszi. A lány engedelmes. Zötyögnek Újpest felé.

Mit csinálsz te abban a gyárban?

Ellenőrzöm a lámpákat, hogy égnek-e.

Nem fárasztó?

Dehogynem. Folyton cseréljük egymást, de a műszak végére minden mákos már előttem. Hogy a férfi nem kérdez többet, hozzászói: Benne vagyok ám a gyári focicsapatban! Ez büszkén hangzik. A férfinak megvan a véleménye a női futballról, de érdeklődést tett:

És mit játszol?

Középhátvédet.

István hallgat egy sort. Megérkeznek. A buli nem a nagy gyári kultúrházban van, hanem egy kisebb, a feliratokból, zászlókból, szocialista brigádtablókból következtethetően KISZ-helyiségben. A két ajtónálló szövege elbizonytalanítja Istvánt.

Össz'ségébe megf'galmazódott, hogy a k'szpontivezérlésű sza'sz'vezetip'litikát felkellvá'tani egya ta'ságiérdekeket jobbanképví'sló sza'sz'vezeti gyakorlatnak...

A párt által létrehozott pártatlan bizottságokban..., kezdi a másik ajtónálló.

István segélykérőn néz Olgára, de már benn is vannak. Egy részeg fiú tekergeti a magnót, ő a lemezlovas. Az nem baj, ha egy zsoké részeg, de ha a lova is béna!... Az egész hetvenes éveket a diszkózenével baszták el: megint valami, amit nem a fiatalok találtak ki, hanem ravasz kereskedők és rosszkezdű iparosok és sunyi politikusok. Táncolni lehet rá egyedül, de most még senki sem teszi. Csak sört kapni, de a szemek bágyadt fényéből látni; van itt valami más is a zsebekben, az asztal alatt.

A gitár ájjon ki a hátadból, és pengesse a rák!, pattan föl egy fényes arcú fiú egy asztaltól. A rendőri jelentések szemérmesen kreol bőrűnek neveznek.

Meghajtalak, mint hegyi rablót a lavina!, szól utána egy himlőhelyes srác, de a hangján hallani, nincs harag.

Olgák letelepednek egy asztalhoz, ahol már két fiú és két lány ül. A kínos bemutatkozások után sörbe fojtják zavarukat. A fiúknak tetszik, ahogy István iszik, megkínálják a motorosdzsekiből előhalászott rummal.

Olga is sörözik, úgy, mint mindenki, üvegből. Büszkén tekinget körbe. Milyen sráccal vagyok!, mondja ez a tekintet.

A fiúk a múlt heti rádiókabaré poénjait emlegetik.

Mért ütök bele mások mindenbe az orrunkat!, emlegeti a cipóállú; hogy a neve mi, azt nem érteni a zajban.

István a szomszéd asztalok dumáira is figyel; különböző tájszólások édes elegye: Csak ákkau jaó a majaólis, ha az ámber pójól is!

Oalyan vágy, mint az átménéti kábát, a szekrénybe vársz bávétésre, mint a munkásór október huszonharmadikán!

Ha olan messze lakná', mint amilen hüle vagy, sosé érné' haza!

Az asztalnál most a focira terelődik a szó. István nézi a cipóállút és a motor-dzsekist: mindkettő tetoválva van. A cipóállú szőke jobb karján ez áll: Egy lány csavargója vagyok. A bal ökle már kissé komorabb, és ezt jobb, ha az a bizonyos lány – talán épp, aki vele van – komolyan veszi: VÉRT VÉRÉRT. A motordzsekisen rajta van a három vízszintes vonallal megjelölt javcsis kereszt. Az aszódi nevelőintézet itt körülbelül az etoni magángimnáziumnak felel meg. A másik kezén három betű: VCSE. István összeszedi a bátorságát, azt a keveset, és rákérdez.

Világ csövesei egyesüljetek!, mondja büszkén a tetoválás tulajdonosa.

Te, Dzsekszonn, add má' ide a söröd! A cigányfiú – ha ez itt megkülönböztető jelzőnek mondható – már fogja is István üvegét. Az ő csuklóján a cipóállú kezének bilincse.

Olyan szagod van, mint egy török származású bulgár súlyemelőnek, akin nincs zokni! Ez persze csak a bevezető. Engedd el az üveget, mert megszopatlak, mint a torkos borzot!

Sötét vagy: egy vödör korom hozzád képest villámcsapás! Ezt a motordzsekis mondja. A fiú elengedi az üveget, a motordzsekis meg mellbetaszítja.

Olgával madarat lehetne fogadni: a barátok befogadták a választottját, meg is védik. Ennél boldogabb csak akkor lenne, ha István állt volna ki magáért, de István lapít, csak italban állja a versenyt a gyári fiúkkal.

...Ez a pasztörözött tejen és nápolyin felnőtt optikás padlóváza, ez a gádzsó köcsög ott!, hangzik a háta mögül, de nem túl hangosan, nehogy baj legyen.

István itthon van.

Kilenc hónapra rá, hogy az az eset mögtörtént velem a London szállodába, e'möntem a Postatakarékpénztár röngeteg nagy épületibe mögtudakóni, hogy gyütt-é számomra pénz, a mögállapodás szerint. Gyütt. De sé kétszáz, sé száz korona, hanem csak ötven. Hát mi születött ebbül a kalandbul, ha sé fiú, sé lány? Tán macska? Szégyölltem nagyon a dógot, arra gondótam, mit szó'na édosanyám, ha mögtunná. Esztire gondú'ni sé mertem. A Jóisten úgyis tud mindönt, de hosszú időbe telt, míg möggyóntam. A pézt azt mindönesetre fővöttem, köllött a bécsi útra. A Galamb Józsi aszonta, neki péze nincsen, de van égygy vastag aranylánca. Hát jó' van.

Nem nagyon vót maradásunk Pestön. Munkát sé leltünk, de nem is nagyon akartunk. Zavarossá vált az idő színe. Vót hogy órjási tüntetés vót az általános választójogért. Akkó hallottam ezt a szót, hogy szocjalizmos. Gondótam izmos löhet, de az elejit nem értöttem. A Jóska e'magyarázta, hogy mi az.

Cucilizmus az, hogy bemögyünk ide a kocsmába, té fizetsz, én mög iszom.

És ha nincs nálam péz?

Akkó cucilista vagy té is.

És mi van, ha a kocsmáros nem cucilista?

Akkó vereködés lössz.

Hát inkább fizettem. A kocsmába hallottam égy nemzetiszín szélű kammgárn nadrágos embertől, hogy ú kivándorol Amerikába. Nem tudtam, milyen löhet Amerika, de úgy képzeltem e', mint a Tündérországot a János vitézbű'.

Jó lössz nekünk Bécs is, mondta Jóska.

Bécsbe nem vót nehéz e'jutni. Útlevel nem köllött hozzá, a vonat mög – hála Baross Gábor minisztrének – annál ócsóbb vót, miné messzebbre utazott az embör. Ezt hívták zóna-rendsörnek. A zóna pörköltet mög mindönki ismerte. Elég az hozzá, hogy Bécsbe égyenöst az Arany Bárány Szállodába möntünk. Így vót rá kiírva magyarul. Bevittük a csomagokat. Jóska beszélt a portással, engedje mög, hogy a csomagjainkat itt hagyassuk, amíg munkát kapunk. A portás nemigen értötte, amit a Jóska mondott, de mögengedte a dógot. Szédítö nagy házak között möntünk. Eszömbe jutott, mit szoktunk otthon mondani, ha nem értjük, hogy került a csizma az asztalra:

Micsoda falu az a Bécs?

Hát öleg nagy. De az ökör Bécsbe is ökör marad. Mer a Jóska az vót. Odamén égy rendörhön a Ringön, hogy merre van a munkaközvetítö. A rendör nem értötte, amit a Jóska mondott. En sé értöttem, amit a rendör. Csak a végit.

Hund ungarisch, azt mondta.

Na, mondtam Jóskának, annyira én is tudok németül, mint té. Sok időbe telt, míg a harmadik kerületbe mögtanáltuk a munkaközvetítöt a Kundmangasse 19. alatt.

Segédre szükség van, mondták, de olyanra, aki tud németül.

Már az első helyön kudarcot vallottunk. Az üzlet nagyon elegáns vót, a Kärtner Strasse és a Graben sarkán. Ide már én möntem be.

Guten tag, mondtam. Ich bin Herr Paul Tóth.

A tulajdonos elmosolyodott. Im Lokal hier gibt's nur ein einzigen Herrn, und das bin ich!

Vagyis hogy ebben az üzletben csak égy úr van, és az ő. Hát itt gyorsan bemutatkoztam. Vót még égy cím, égy stammersdorfi. Jóskának mondtam, hogy várjon mög az állomáson. Nem figyeltem jól a kalauzra, égy mögállóval odébb szálltam lé. De végül mégis mögtaláltam az üzletöt. A főnök ugyanazt mondta, mint a többiek: fölvönne, ha tudnám a nyelvet.

Ich werde es studieren, mondtam.

De a krämer csak mosolygott. A Kärtner Strasse-i üzlet tulajdonosát Pokornynak hívták, ezt mög Piwonkának. Ha itt mindön csehbül mög tótbul bécsi lött, mé né löhetnek én is?, gondótam, de nem szótam. E'köszöntem.

A Jóska mán az arcomon látta az eredményt. Majd a lábunkat jártuk lé, míg e'jutottunk a Szent István-dómhoz. Mögmásztuk a lépcsöket, körbenéztük.

Olyan, mintha hullámszana, mondta odafönn Jóska.

A Dunát is mögnéztük, hát az mindön vót, csak nem kék, ahogy a keringö mondja. Inkább szöke vót, mint a Tisza. A Votivkirchéhez is e'keverödtünk, németül így mondják a fogadalmi templomot. Nézögetjük. Nézöm ám, hogy az égyik üvegablak nagyon a Havi Boldogasszonyt formázza. E'mondtunk égy imát, olyan félhangosan.

Dícsértessék a Jézus Krisztus, mondta égy embör, akit a ruhája alapján olyan uracs formának véltem.

Mindörökké, ammen.

A Kotányi János itteni paprikamalmába dógozott, porlódi vót. De ú is aszonta, nincs munka.

Mindön a mi zsfrunkon hízott ilyen nagyra, mondta a Jóska dühösen. Pedig hát nem tudtunk németül, ezé nem kaptunk munkát. Ez vót az igazság.

Visszamöntünk a csomagjainkért. Az Arany Bárány Szállóba mondtak égyy címöt, ahol ó'csón mög lehet szállni. A Spanyol gasséba vót, a huszadik kerületbe. Gyalog möntünk, mer fogytán vót a péz. Égyy osztrák ajánlkozott, hogy ú majd viszi a csomagot. Mőgalkudtunk zwanzig hellerbe, odaadtam neki a nagyobbik csomagomat. Az osztrák mögizzadt, mögkötötte magát, hogy tovább nem hozza ilyen olcsón. Végül égyy koronába alkudtunk mög. De ú előre kéri a pézt. Odaadtam, erre elszaladt.

Kezdünk má nagyon éhösek lönni. Bemöntem az égyyik üzletbe, kértem parizert húsz fillérért. Gyanús lött neköm, hogy olyan sokat szel lé.

Milyen húsból készül ez?, kérdöztem.

Pferdefleisch, mondta, és nyihogott. Lóparizer vót.

Az neköm nem kő, mondtam.

A tulajdonos utánam vágta a parizert. Léhajoltam érte, becsomagoltam, gondoltam, jó lössz a Jóskának. Égyy másik bótba vöttem rőndös parizert. Olyan éhösek vótunk, hogy az utcán fölfaltuk mindet. Jóska örült, hogy az üvé több.

Útközbe találkoztunk két lánnyal. Jóska rákezde, hogy:

Guten tag, Schöne mädchen, az ú tengődi némőtjével.

Hagyd el, mondta az égyyik lány. Mért beszélsz németül, mikó nem tucc.

Kiderült, hogy bihari lány vót, a másik mög nógrádi.

Ezön jót nevtünk.

Ezé köllött nekünk Bécsbe gyünnünk?, mondtam Jóskának.

Végre mögtaláltuk a szállást, tényleg ó'csó vót. Rögge' mondom a Jóskának:

Fogytán van a péz, komám!

Tőgyük be az aranyláncot zálogba, aszongya.

Mög is találtunk égyyet, de a becsüs nem vötte be a láncot, mer dublé vót, vagyis hamis. Hát majd kiütöttem a Jóska orrábú' a taknyot. Elegöm lött belüle is, Bécsbül is. De már mindégy vót az: elmúlt esőnek nem köll köpönyeg.

E'végzik Bécsbe, e'romlik az égbe, mondta a Jóska. Csak azt tudnám, miért. Mert hiszön rajtunk múlik mindön.

Annyi pézünk már nem vót, hogy vonatra szálljunk. Hajóval gyüttünk Pestig. Azt az örömöt, amikő mögláttuk a város tornyait!

Főmöntünk a Gellért-hőgyre. Nem szó'tunk sémmit, csak néztünk.

===== És akkor csöngetnek, Olga áll az ajtóban, kezében rumosüveg, szemében bizakodás, arra gondolsz: keréken láncos fék, de nem mondatsz neki semmit, most mosolyogni kell.

Bejön, körülnéz a szobában, ahol az autók kipufogógázaitól minden polcot zsíros, fekete por takar, megáll a zöld papírra ragasztott képek alatt; hosszasan elidőz egy I AM YOU feliratú rajznál, amelyen egy hippi virágfüzérrel díszített hajában fütőrésző kisfiú sétál locsolókannával a kezében; csak azok a nők nem csaltak meg, akiknek nem adtam rá időt, gondolod, leülteted az ágyra, a szemed már vetközteti, de félsz a hangtól, amely megszólalhat belül; vedeled a rumot. Olga elégedetten nézi, tört kézzel lehet dolgozni, de tört szívvel, hű, de ócska, gondolod, ócska vagy és gyáva; le kéne dönteni, letépní róla a ruhát, hisz arra vár; legalább meg kéne csókolni; igyál, mondd neki, köszönöm, de nem kell rum, mondja, váratlanul megcsókolod, erős, húsos, sárga-

barackfű szája van; Istenem, ez egy cigánylány, gondolod, kiáltó illata megvadít; ez a csók mindenesetre egy kérdőjel volt, igaz, nem is pont; ha egy rabló csókol meg, számold meg utána a fogaidat, mondod, mért, te az vagy, néha igen, hagyj azt a párnát, mondod vadul, kihúzd mögüle, egy székre teszed; mire megfordulsz, már vetkőzik, belebújsz a mély illatába, amely bizsergető és enyhén csípős, mint a keleti fűszerek, mindenesetre elég erős ahhoz, hogy most egy szőke lányra (ne) gondolj; micsoda kemény combok, a bolhát el lehetne nyomni rajta, persze a foci, a lány tárulkozón nyílik szét, de te először az alsóbb lyukba hatolsz, nem lepődik meg, járjátok fékvesztetten a táncot, csak most ne szólalj meg, gondolod, szerelem nélkül sose ment; szerezd hát, ne használd az igazít helyettesítésre, ez itt nem egy kép, nem egy álomfoslány, ez egy kis romnyi, aki a faszodon van, micsoda tehetség, Istenem, mekkora művész, amatőr ez egyáltalán; tarts ki most, tarts ki keményen, nem, nem, nem bírom tovább.

Tizenhárom éves voltam, amikor megerőszkolt az apám, mondja Olga a fürdőszobából jövet.

István nézi a fiúsan erős, ruganyos lánytestet, szégyen van még benne és félelem, de a lány derűje megnyugtatja, na meg ott van a rum is.

Nem sokkal múltam tizennégy, amikor elkapott a bátyám. Amikor az öcsém is el akart kapni, megszöktem és Pestre jöttem.

Mélybarna hangján tárgyilagosan, szelfden mondja ezt.

Akkor te se járhatsz sokat haza, mondja István.

Tudod, én szeretném az életet, csak még nem találkoztam vele. Olga felhúzott combokkal ül az ágyon, domború mélyrőzsaszín szemérme virít. Szeretnék gazdag lenni.

Mindenki szeretne, te mért?

Hogy legyen egy nagy lakásom. Kis lakásban nem lehet boldog az ember. Onnan nem lehet győzni.

Ez nagyon sportosan hangzott. Istvánon már rajta az alsógatyája.

Ez szép, nagy lakás, a fürdőszoba, a konyha is. Egyedül laksz itt?

Nem, egy másik albérlővel, mondja István. A nővéreméké a lakás, de pénzt kérnek érte.

És ők hol vannak most?

Peruban.

Peruban? Ott biztos jó lehet élni.

István bekapcsolja a magnót: Lennon kesernyésen kihívó, fekete fátyolba burkolt hangja.

Gondolod? A gazdagoknak lehet, hogy igen.

És a nővéredék azok?

Ott igen.

Ha nekem pénzem lenne, én nem lennék olyan szemét, mint a gazdagok.

Gondolod? Olyan ez, mintha azt hinnéd, hogy józan maradhatsz egy egész napos ivászat után. Megváltoznál te is.

Gondolod? mondja a lány, de keserűen, ellenségesen. Öltözni kezd.

Meg kéne szopatni, gondolja István. Lehet, hogy utoljára van itt. Hal a zsákban. A lány kicsúszi az ölelésből.

Szia. A fürdőszobapolcon hagytam a telefonszámomat. Kilenc után ne hívj, a házinéni nem szereti.

Még néhányszor meglátogatja Istvánt, de nem járnak sehova. A férfi egyre tehetlenebb az ágyban, már a rum sem segít. A lankadt füttyi boldogtalan esete a képzelgésnél erősebb, víz- és fagyálló puncival.

Még azt se mondtad meg, mivel foglalkozol, mondja egyszer a lány.

Ha egyedül látsz, se vagyok magamban, úgyse érted. István az ágyra dől és a falnak fordul.

Felejts el, mondja. Felejtsd el a címemet, a telefonomat.

Többé nem találkoznak. Ki tudja, mi lett Orsós Olgával?

Tóth Pali és Galamb Jóska útjai – ha nem is egy híd közepén – elváltak. Jóska vidékre vágott, Pali Pesten szeretett volna maradni, amelyet erősebbnek, elevenebbnek tartott Bécsnél is, és ami a legfőbb, magyarul beszéltek benne. Pedig abban az időben mintha mindenki megbolondulni látszott volna a fővárosban. Egymást érték a bálak, a muriknak mintha sose akart volna vége szakadni.

Pali a Párisi Nagyáruház mellett lévő, jónevű Bessenyei-féle csemegeüzletbe lépett be. Egy bizonyos Sipos volt a Bessenyei utódja. Megesett, hogy a főnök becsalta a raktárba a női személyzet valamely tagját, de aztán, férfiúi erejében csalatkozva fülelni kezdett, és azt mondta:

Jaj, jönnék!

Az eset persze nem maradhatott titokban, a tulajdonost Jönnék úrnak titulálták a segítők a háta mögött. A vevőkörbe tartozott egy szép, természetes férfiú is, középen elválasztott hajjal, nagy, mindentudó, mégis gyermeki szemekkel, bizonyos Krúdy Gyula. Azt suttozták róla, hogy író létére bordélyházban lakik, és huszártiszteket hajigál ki a kávéházból, ha megdühödik. Ha be volt csicscentve, évdődött a személyzettel, zamatos adomákat mesélt. Például egy barátjáról, aki nagyon forgolódtott egy vízvívárosi vendéglős szép lánya körül, és bár nem állta az italt, hősiesen hörpölte a spriccereket, csakhogy a lány közelében lehessen. Meg is kérte a vendéglőskisasszony kezét, de kikosarazták. A mama állítólag azt mondta később magyarázatul:

Csak nem adom a lányomat egy olyan emberhez, aki minden pohár bor után kimegy pisálni.

Ugyanez a derék férfiú hegedűsként lépett fel egy jótékonyági esten. Egyre szédületesebb iramban cikázott a vonója, és a hatalmas erőfeszítésben kirepedt a nadrágja. Kilógott mindene, de ő nem vette észre.

A legnagyobb hatást az Esten Szommer úr darabja érte el kétségkívül, így írtam róla.

Azt hallottam, uraságod a jövőbe lát, mondta egyszer Pál, minden bátorságát összeszedve.

Krúdy szelíd szemére felhők futottak, szomorkás mosollyal simogatta a bajszkáját.

Aztán mért akarja maga megismerni a jövőt? kérdezte.

Szeretném tudni, szerencsém lesz-e az életben.

Az más. Aki a szerencséjétől vár mindent, könnyen legyőzheti a sorsa. A jószerece különben is egyszer ha kopogtat az ajtónkon, a balsors bezzeg annál türel-

mesebb. Ha maga túl szerencsés, barátom, sose ismeri meg önmagát, de ha nagyon szerencsétlen, mások nem fogják megismerni. Igazság szerint minden embernek ugyanakkora jégdarab jutott, csak a szerencsések nyáron, a szerencsétlenek télen kapták.

Krúdy megpörgette ujjai közt a sétatálcáját, elmerengett.

Tudja, barátom, van egy maláj közmondás. A kókuszdióknak az a végzete, hogy ússzék, a kő meg, hogy elmerüljön. Ne akarja összetéveszteni a szerencsét a sorssal. És főleg: ne akarjon mindent a nyakába varrni.

Nem akartam én tolakodni, szerkesztő úr, én csak...

Na nem bánom, mondta Krúdy. Keressen föl jövő szerdán háromkor az Ó utcában. Itt a névjegyem. Akkor telihold lesz, az kell a jövendüléshez!

A hálálkodást be sem várva elhagyta az üzletet.

Pál fejében a jövő szerdai nagy találkozás forgott még akkor is, amikor a raktárban a nagy hűtőszekrény mellett paprikás szalonnával foglalatostkodott. Ismerős kuncsaft libent be, egy ügyvéd lánya. Régóta évdődött már Pállal, aki úgy érezte, itt az alkalom. Átölelte, és megcsókolta. Csakhogy a paprikás szalonna! Annak a nyomai bizony ott virítottak a fehér blúzon. Pál a főnök lányához sietett, és kért tőle kölcsönbe egy blúzt. A lány nagy szemeket meresztett, de adott.

Alighogy túl volt a paprikás csókon, kipirosított, kalapos, csipkés dáma lépett az üzletbe. Ismerősnek tűnt neki, csak ez a kihívó ruha, az a rengeteg festék az arcon.

Szerbusz Palkó, már mög sé ösmeröd a falubélidet?

Té vagy az Részka?

Én bizony.

A Récze Valéria volt Tengődről.

Mivel foglalkozol itt Pestön?

Kurva vagyok, vágta ki a lány büszkén.

Pál a három másik segéd kuncogása közepette szolgálta ki a lányt.

Nem ösmeröd véletlenül a Krúdy szerkesztő urat?

Hát hogyné ösmerném. A legdelibb gavallér Pestön. Olyan vót hozzám, mintha a bátyám, vagy égyenösen az apám vóna.

Na jól van, hát Isten veled, mondta Pál, és sürgős teendője akadt a raktárban.

A megadott időpontban szívszorongva állított be az íróhoz. Lesütötte a szemét, nézni sem mert a lányokra.

Ne csodálkozzék, barátom, mondta Krúdy. Egy írónak ideális lakás a bordély. Először is itt vannak a lányok, akik nagyon ki vannak éhezve az emberi szóra. Elmondják a bánatukat, apró örömeiket. Aztán itt vannak a vendégek. Idehozzák a sorsukat a helyembe, borosan kibeszélik. Hajnalban, reggel csönd van, lehet írni. Csak szóbeszéd az, hogy én állandóan a kocsmákban ülök.

Pál csak állt zavarában, nem szólt semmit.

Foglaljon helyet, mondta a divatos sacco-t, ősmagyar szóval zakót viselő férfiú. Egy csomag kártyát tett az asztalra, elkezdte keverni. Az nem látszott a zakón, hogy ócskásnál vették. Egy gazdagabb úr, aki a bécsi Gunklnál dolgoztatott, elég hamar ráunt.

Mondjam, hogy mire vagyok kíváncsi?

Nem kell kérdezni semmit, mondta az író. A kártya úgyis megmutatja a kérdés lényegét. Csak a sarlatánoknak van szükségük a kérdésre. Inkább csak gondoljon arra, amit kérdezni szeretne. Krúdy kiválasztott egy lapot a pakliból, és azt mondta.

Ez itt maga. Az Érme lovagja. Alapos, szavahihető fiatalember. Munkabíró, türelmes; a hátán fát lehetne vágni. Szereti a természetet, mohó a pénzügyekben. Nem túl sok fantázia jellemzi.

Pál bántottan hallgatott.

Nyugodjék meg, barátom. Lélegezzék mélyeket. Úgy. Nézze, most nincs sok időm, mert még estig be kell fejezzek egy tárcát. Ezért inkább csak körülnézünk, mi volt, mi van, és a közeljövőben mi lesz az Érme lovagjával. Emeljen, de gondolja meg jól.

Tóth Pál habozni látszott, kicsit remegett a keze, ahogy emelt. Az író három részre osztotta a kártyacsomagot, és kezdte kiteríteni a lapokat kereszt alakban.

Ami a szívügyeket illeti, mert fiatalembernél ez a legfontosabb, egy aranybarna, esetleg szőkésbarna hajú lány szép zöld szemét magára vetette. Ez a lap itt ni pedig a gyerekkorból való boldogságot jegyez. Kemény munkával szerzett gyarapodást jelent a következő, hatalmas vagyonokról ne álmodozzék. A munkájában rövidesen változás áll be, ezt mutatja itt ez a lap.

Az asztalon álló üvegből veresbort töltött magának.

Rejtett képesség van magában a művészetek iránt, de nem valami magas fokon. Hanem amit itt látok, hogy is mondjam...

Az író most Pálra nézett.

Társadalmi zűrzavart látok, háborúkat, forrongásokat. Ez elől egyikünk se menekülhet. Az élet jelenlegi formájában zátonyra fut, de a fájdalommal megvilágosodás jön. Cselvetés, ármány választhatja el a szerelmeseket, vagy éppen polgárháború. Fegyveres testület tagja lesz, barátom. A vége jó: látja itt Ádámot és Évát? A szerelem diadalmaskodik.

Krúdy szivarra gyújtott.

Ennyit most röviden. Ábrándozva fújta a füstöt a mennyezet felé. Tudja, a jóslás közös ihlet, a magáé, az enyéé és a kártyáé. Magából jó médium lenne. Megköszöri a torkát. De azért ne foglalkoztassa túlságosan, amit mondtam. Most csak csentünk a holnapból, a jövő Istené. A sors különben sem olyan, mint egy kék madár, inkább úgy mászik, mint egy pocok. Aki elfogadja, azt magával ragadja a végzet, aki nem fogadja el, azt magával vonszolja. Ismét töltött magának. Tudja, a jövő kicsit olyan, mint a mennyország, mindenki vágyik rá, de most még nem akar odamenni. Majd meglátja a dolgokat, ha itt lesznek. Az élet, mint a hamis jósök, különben sem játszik teljes paklival.

Már megbocsásson Krúdy úr, de olyan jövődőlőről még nem hallottam, aki lebeszél a jóslásról.

Krúdy fenéig itta a poharat.

Nem is vagyok én jó, barátom. Csak egy szegény magyar író, akinek kóbor, kósza füst az élete. Csak úgy kíváncsiságból: mennyit szánt volna erre a jóslatra?

Két koronát.

Hm. Na meg a hídpénz!, mondják erre. Álmoskönyvért fogadtam el már pénzt, jóslatért soha.

Hát akkor köszönöm, szerkesztő úr.

Jóslatot sosem szabad megköszönni, barátom. És most Isten vele.

A nap már lezuhant a földbe, a sötétség szíve dobogott odafönn, a hold, amikor megérkezett szülővárosába. Gyűlölte ezt a helyet, amely szülte, táplálta és fölnevelte őt. Talán mert itt bolyongott szerelmük útjelzéseit keresve, és nem segített az ivás, nem segítettek a nyugtatók – külön-külön és együtt sem. Téptetten, verően bolyongott a városban, mert kívül kereste még elveszett kedvesét. Úgy néztek rá az emberek, mint kísértetre, és úgy néztek az emberekre, mint kísértetekre. Színes lett az idő, ősz lett, és megjöttek az egyetemre Kati évfolyamtársai is, és nevettek és csevegtek és bőfögtek és fíngtak – de a legostobább, a legfölsőlegesebb is élt közülük. Istvánnak ez volt az utolsó dőfés fekete inge alá rejtett szívébe. Szégyellte magát, hogy életben maradt. Mivel Istent nem ismerte, azahogy ismerte, de haragban voltak, a bolondokháza, az öngyilkosság és a menekülés közt választhatott. A bolondokházába nem vonzódott, mint annyian a városban űelőtte: az orvosokat olyan embereknek látta, akik közül a legtöbb azért választotta ezt a hivatást, hogy megismerje saját betegségét. Csak tüneti kezelést tudtak adni, gyógyírt nem. Az öngyilkossága (a második életében, mert az első kilencévesen követte el) megint nem sikerült. Vannak, akik annyira halálképtelenek, hogy még egy tisztességes öngyilkosságot sem tudnak összehozni. Részegen bolyongott az éjszakai utcákon, és vonyított fájdalmában. Egyszer még az apja is felébredt, kihajolt az ablakon.

Mi volt ez, kisfiam?

Semmi apa, csak egy részeg járt erre.

A szülei persze nem hittek neki, ő se nekik. Nem tudta megbocsátani, hogy a szerelmét nem fogadták szeretettel ebben a házban. Mintha ez is oka lett volna Kati halálának. Új szülei lettek, Katiéi, akikkel összekötötte őket a közös, meghitt fájdalom.

Most mégis haza kellett jönnie, mert az egyetemet be kellett fejezni egyszer. Magyar–angol szakos tanárjelöltként kellett tanfania, abban a gimnáziumban, amelyből diákkorában háromszor készültek kicsapni. (Pedig még dolgozatot is írt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom a szovjet prózában címmel.) Az egyetlen könnyebbség az volt a dologban, hogy levelező hallgató lévén, nem kétszer fél év, hanem kétszer két hét volt a gyakorlóideje.

A tanárok, akiket szeretett, már elmentek a gimnáziumból vagy az életből. Néma utálat vette körül a tanárban, de megtűrték. A gyerekek szerették, és ő is szerette őket. Csak a szeretnivaló és a gyűlöletes tanárnak ad gúnynevet a diák, őt Beethovennek hívták a haja miatt, amely, mióta Pestre került, meghosszabbodott. Hogy is ne szerették volna, amikor pontosan tudta, hogy éreznek. Nem felejtette el azt az érzést. Az iskola számára a legunalmasabb, legérthetlenebb hely volt, szoros szabályokkal, egy hely, ahol lábbal tiporják a józan ész, összekevernek gyémántot és kavicsot. A tanulás – amit igazából sosem művelt – olyasvalami volt számára, mintha elvétenék a köszönést az utcán, de nem lehetne továbbmenni, az idegen ott maradna, és bámulna ránk éveken át. Tanulni könyvekből kellett, melyekről senki sem tudott az igazi életben, kivéve az ember tanárát, akinek be kellett számolnia róla. A tanulás számára abból állt, amit nem tanult meg. A tanárok legtöbbje nem azt mondta, amit gondolt, hanem azt, amiről azt gondolta, hogy jó a gyerekeknek és jó a saját társadalmi helyzetüknek. Ez az egész kiterjesztett szárnyú, de lekötözött kicsi ország beteg volt a hazugságoktól, beteg.

Istvánnak is hazudnia kellett a katedrán, de István ravasz volt, tanult egyet s más a fővárosban. Tanári példaképeitől pedig megtanulta, hogy a hazugság és igazság közti keskeny pallón hogyan lehet egyensúlyozni. Hagyta a gyerekeket, hogy maguk mondják ki a következtetést, akárha magukban is, hagyta, hogy kitalálják az igazságot. István

kétszeresen is selejtnek számított: tanítók voltak a szülei, és gyerekkorában megszökött az iskolából. Két lábbal a földön járónak hitte magát: megbukott nála az egyetem is. Rá aztán igazán állt: az ember társadalmasítása otthon, a családban kezdődik. Akár a neurózis.

Hogy milyen volt mindez a valóságban, elég, ha látjuk az egyik, úgynevezett óravázlatának az elejét.

Zárótanítás óratervezete

A zárótanítás helye: Tudományegyetem Gyakorló Gimnáziuma III. b, Porlód

A zárótanítás időpontja: november 13. 8 óra

A zárótanítás tárgya: angol nyelv

Az óra anyaga: Lesson 8 A SHORT TALK ABOUT THE USA, CANADA AND AUSTRALIA c. olvasmány második része.

Didaktikai cél: kb. 15 új lexikai egység elsajátítása, a brit és az amerikai angol közti néhány helyesírási és kiejtési lexikális különbség megismertetése.

Művelődési cél: Ismerkedés az USA és Kanada földrajzával, történetével, néhány amerikai állam nevének jelentésével.

Nevelési cél: A népek egyenjogúságának hangsúlyozása. A fajüldözés eltűlése.

Készség: A hallás utáni megértés fejlesztése, a kérdésekre való felelet és kérdésfeltevés gyakorlása.

Feldolgozási mód: auditív – orális.

Az óra típusa: új anyag feldolgozó.

Az óra menete: logikai, módszertani.

Innentől két hasábra törve az egész. A módszertani rész első pontja: az osztály megszervezése, köszönés, jelentés. A gyerekek tudták, hogy nem ők, hanem ez a habókos féltanár vizsgálják itt, őt vizsgálják vizsla szemekkel e vizsgán. Segítettek neki. Kivéve egy lányt, aki felelőnek volt kijelölve, de hiába szólt neki az óra előtt, egy mukkot sem volt hajlandó megszólalni. Az első padban ült, szőke, álmos szemű szépség, aki vérforralóan hosszú combjait kereszbe szokta vetni a rövid szoknyácskában, és úgy bámulta Istvánt az órákon. István segítő kérdéseket tett fel, vagyis számárhídat adott neki, végül szinte kérlelte, hogy mondjon valami kifogást, miért nem készült, de a lányt nem tudta szóra bírni. Ha nem ad neki elégtelent, az összes eddigi osztályzatát érvényteleníti. Mit volt mit tenni, beírta az egyest, élete egyetlen elégtelent. Rossz tanár volt, először is azért, mert lelkiismeret-furdalást érzett az egyes miatt. Az órákon Elton John-, Cat Stevens-számok szövegeit elemezték pihentetésképp, vagy népdalokat tanított. Viszonylag tűrhető előadó volt, legalábbis nem aludtak el az óráin. Meg tudta tanítani, hogy Amerika az az ország, ahol a világ leghosszabb, legszélesebb és a legmagasabban futó hídjai találhatók; ahol 9 Washington, 6 Athén, 5 Párizs, 3 Glasgow, 3 Berlin és 3 Waterloo, 1 Róma és 2 London és 1 Moszkva van; hogy Kentucky azt jelenti egy indián nyelven, hogy sötét, véres föld, Manhattan azt a helyet, ahol mindnyájan jól berúgtunk, Idaho pedig egyenesen jó reggelt jelent. Ha nem volt benn az óráján a szakvezető tanár, McLuhanról és Németh László nevelélméletéről beszélt nekik, de azt már nem merte elmondani, hogy legszívesebben számítógépvírus szeretne lenni, aki ennek az automata világnak az összes komputerében kitörőlné a háborús programokat, kiírná, hogy Grow Your Own, és eljátszaná a magyar himnuszt. Azt meg végképp nem merte elmondani, hogy a legszívesebben az ágyban adna jegyet a kis szőkének, mint egy hajdani tanári példaképe, aki kikapta a kikapós gimnazista lányokat,

tanár- és tanárjelöltnöket, esti hallgatócskákat. Neki ez nem ment; egyszer egy lánnyal másztak be részegen a diszko kerítésén, ráestek egy kukára, és egy hang azt mondta neki a sötétből:

Jó estét kívánok, tanár úr.

Valami azt súgta neki, nem fog ezen a pályán sok kenyeret elpusztítani, mert a lelke mélyén igenis tudta, hogy egy jó tanárnak emberi példaképnek is kell lennie, ami egy akkora városban, mint Porlód, roppant nehéz olyasvalakinek, aki még nem öregedett meg; és lelki szemeivel látta, hogyan csukják le kiskorú lányok megrontásáért, és szépen fogta magát, és megszerezve a diplomát, ami nélkül nem ember az ember, mondták a szülei, visszaosont a nagyvárosi vadonba, a könyvtár poros polcai közé, ahol a jobbágyi (szépkedőn munka-) könyvébe a könyvtáros gyakornok helyett a büszke könyvtáros I. bejegyzés került és 2.100, azaz kettőezeregyszáz forintra emelték a fizetését két év múlva.

A paprikás szalonnás eset az ügyvéd lányával Tóth Pált újabb helyre vitte: Madarász Gyula üzletében helyezkedett el a Podmaniczky utcában. Az irodában teljes életnagyságban volt látható a főnök úr, huszáruniformisban, három csontcsillaggal, vagyis szakaszvezetőként. Pálnak nagyon is tetszett a kép, sokszor megállt előtte, ha az irodában akadt dolga. A huszárokhoz vonzódott nagyon, minden népszínmű, operett állandó szereplői voltak. Kálmán Imre tatárjárásának betétdalát füttyülte a legzöldfülbűbb kifutófiú is:

*Adj egy édes csókot drága kis baba
Így kívánja ezt a huszár reglama
Csókot csattanósat, cipi-cupi-cuppanósat
Adj egy édes csókot drága kis baba!*

Az operettekben úgy tűnt, hogy a csóklopás a huszár alapvető, hanem a legfőbb dolga. Na és, ha ellenség jönne? Az operett erre is tudta a választ:

Suták közhuszár: Kapitány úrnak alázatosan jelentem, gyün az ellenség!

Imrédy: Gyün! Gyün? Poharat neki! Pezsgőt az ellenségnek! Éljen!

Mind: Éljen! Éljen!

Még a nemrég leszerelt bátyjától, Janitól vett levél is teli volt valami csapzott, vad jókedvvel.

1911–1914

Az 1911-beli vén csontok örömtől és bekövetkező boldogságtól elfacsarodott, divatból és formájából kiment szívvel jelentik, hogy az általuk annyiszor és annyiféle formában körülírt, és emlegetett, égben trónoló egy Atyaúrsten véghetetlen kegyelméből sikerült ebben a Halley-féle üstököstől annyira féltett világban megélni, hogy az annyira várt

Utolsó Száz Nap

folyó hó 7-én déli csajkaantrétikor a vénségesen vén öreg harcosok örömrivallgása és a piros csizmával fogott tizenkettőbeliek búsulása, és a gavalétvasban véresre dörgölt, kistrírt szemekkel, azonkívül az örökéletű és sok időtől meggörnyedt tizenhárombeliek egetverő számárorordítása és keserves bivalyögése, a suszter, a sneider hat óra kurtavasas szenvedései és ástásai, a strengearistomban böjtöléstől és koplalástól lesoványodott, kimustrált oficírdínerek keser-

ves nyögései, a hornist háromszori lefűvése, a kompagnie-tambur parádés üdvözlése, és a linke szakács lekvárosdörölye-szaggatása és a zupa főzéséhez való készülődései közben jobb- és ballétre szenderült.

Az örökéletű tizenhárombeliek őrzése mellett nyugodjék békében! Az elhunyt lelkiüdvé iránt folyó hó 12-én lesz engesztelő gyászmise évessel és ivással egybekötve a Gedó-féle kertheziségben bemutatva a nagyszámú közönségnek.

Gyászolják üvöltő rokonai: Snapsz Péter, Strózsák György, Szalonna Izsák sógorok. Marschjancz Terka, Abtretien Ferkó keresztszülők. Fertig Balázs, Löhnung Juci, Ausgang Sári, Hapták Panna testvérek. Granatmarsch Erzsi, Zupa Leokádia, Zwieback Jolán, Túrósnudli Zsuzsi, Paprikás Ági az elhunyt kedvesei. Manlicher Urbán após, Komiszkenyér Vérka anyós.

Hogy nem a Jani találta ki ezt a levelet, abban biztos volt Pál, de abban is, dicső dolog egy tengődi fiúnak a császári és királyi IX. közös, gróf Nádasdy huszárezrednél szolgálni. Na és a lovak! Eszébe sem jutott, hogy egy azonos keresztnevű legény sőrjáról szakított kórót kössön a gatyakorcba, a porlódi sörházkaszárnnyában történt vizitációkor. Be is vált, harmadszorra. A főnök is meg volt elégedve munkájával: húsz korona fizetésemelést adott. Pál még életében nem keresett ennyit. Boldogan újságolta el levelében Rácz Esztinek, mert bár tartott a visszautasítástól, nem tudta megállni, hogy ne erresszen meg neki egy szívhez szólót.

A levelet májusban írta, a háború júniusban tört ki. A liszt ára két nap alatt huszonegyről harmincra, a krumplié ötről tizenhat fillérre emelkedett kilónként. Mint hűséges boltossegéd, ennek még örült is. A Király Színház a *Nagy dolog a háború* című vígjátékot játszotta. Pál gyanútlan volt, nem tudta, hogy minden háború első halottja mindig az igazság. Ilyen bízó, tiszta szívvel került a csemegeüzletből egyenest a soproni lóistállóba, októberben.

BERNÁTH CSABA: A SZÉKELYKÓ ALATT